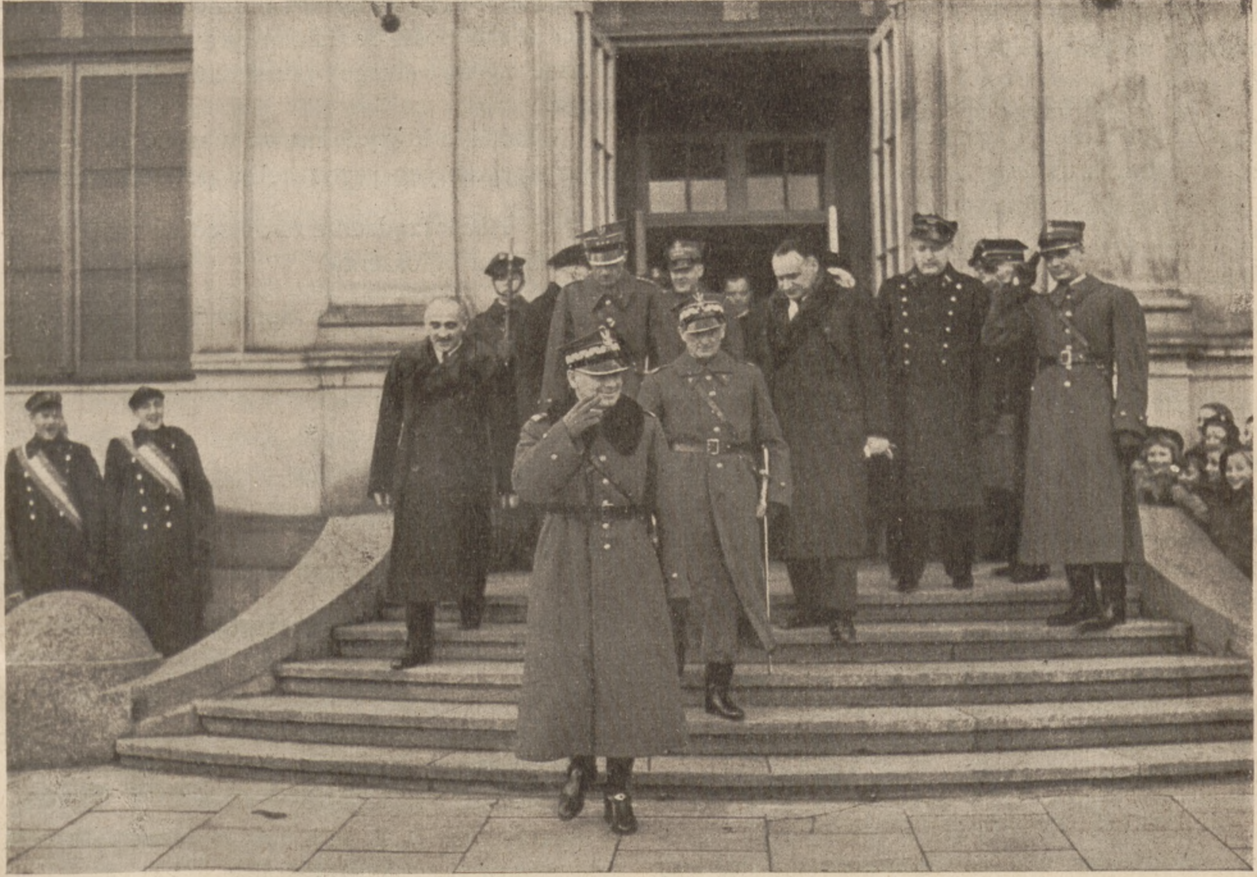
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 4 Wilno, 1 Kwietnia 1938 r. Rok XV

Przyjazd Pana Marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza do Wilna dnia 18 marca r. b.

34

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 26 lutego 1938 r.

o zmianie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 11 marca 1938 r. Nr 16, poz. 114).

Na podstawie art. 15 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 44) w brzmieniu, ustalonym art. 4 pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976), zarządzam co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 320) wprowadza się zmiany następujące:

1) Art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Obywatelstwo polskie traci, kto:

1) nabył obywatelstwo państwa innego lub

2) przyjął urząd publiczny albo wstąpił do służby wojskowej w państwie obcym bez zgody właściwego wojewody (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę), wyrażonej w przypadkach zamiaru wstąpienia do służby wojskowej w państwie obcym w porozumieniu z właściwym dowódcą okręgu korpusu.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, tracą obywatelstwo polskie wskutek nabycia obywatelstwa państwa innego po zwolnieniu ich od tego obowiązku".

2) Art. 15 otrzymuje brzmienie:

„Powiatowe władze administracji ogólnej wydawać będą na prośbę obywateli polskich, nie podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, poświadczenia według wzoru Nr 3 stwierdzające, że przeciw zamierzonemu przez nich nabyciu obywatelstwa obcego, nie zachodzą ze stanowiska ustaw Państwa Polskiego żadne przeszkody, i że w razie nabycia obywatelstwa obcego utracą obywatelstwo polskie.

Analogiczne poświadczenia według wzoru Nr 4 wydawać będą te władze osobom, podlegającym powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, jeśli osoby te uzyskały zwolnienie od tego obowiązku.

Kto pragnie otrzymać powyższe poświadczenie, złoży powiatowej władzy administracji ogólnej w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie: metrykę urodzenia (w braku tejże inny wiarogodny dokument zastępczy), tak swoją jako też osób, które mają na zasadzie art. 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 44) razem z nim utracić obywatelstwo polskie, metrykę (akt) ślubu, jeśli pozostaje w związku małżeńskim, i dowód obywatelstwa polskiego.

Jeżeli wymagają tego osobne przepisy, należy również złożyć przyrzeczenie przyjęcia do związku obcego państwa.

Osoby małoletnie oraz inne osoby ograniczone w zdolności do działań prawnych powinny okazać zgodę swego przedstawiciela ustawowego.

Władze, o których mowa w ust. 1, prowadzą rejestr wydanych przez siebie poświadczeń".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:

(—) *Sławoj Składkowski.*

*

35

WYCIĄG Z ROZPORZĄDZENIA

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 8 lutego 1938 r.

w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 14 lipca 1933 r. o podziale okręgów szkolnych na obwody szkolne.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 25 lutego 1938 roku Nr 12, poz. 85).

Na podstawie art. 2 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 389) zarządzam co następuje:

§ 1. W § 1 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 lipca 1933 r. o podziale okręgów szkolnych

na obwody szkolne (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 459) wprowadza się następujące zmiany:

4) Punkt 7 otrzymuje brzmienie:

„Okrąg Szkolny Wileński dzieli się na obwody szkolne:

Brasławski, obejmujący powiat brasławski, z siedzibą inspektora szkolnego w Brasławiu,

Głębocki, obejmujący powiat dziśnieński, z siedzibą inspektora szkolnego w Głębokiem,

Mołodecki, obejmujący powiat mołodecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Mołodecznie.

Oszmiański, obejmujący powiat oszmiański, z siedzibą inspektora szkolnego w Oszmianie,

Postawski, obejmujący powiat postawski, z siedzibą inspektora szkolnego w Postawach,

Święciański, obejmujący powiat święciański, z siedzibą inspektora szkolnego w Święcianach,

Wilejski, obejmujący powiat wilejski, z siedzibą inspektora szkolnego w Wilejce,

Wileński miejski, obejmujący miasto Wilno, z siedzibą inspektora szkolnego w Wilnie,

Wileński, obejmujący powiat wileńsko-trocki, z siedzibą inspektora szkolnego w Wilnie,

Baranowicki, obejmujący powiat baranowicki, z siedzibą inspektora szkolnego w Baranowiczach,

Lidzki, obejmujący powiat lidzki, z siedzibą inspektora szkolnego w Lidzie,

Nieświeski, obejmujący powiat nieświeski, z siedzibą inspektora szkolnego w Nieświeżu,

Nowogródzki, obejmujący powiat nowogródzki, z siedzibą inspektora szkolnego w Nowogródku,

Słonimski, obejmujący powiat słonimski, z siedzibą inspektora szkolnego w Słonimie,

Stołpecki, obejmujący powiat stołpecki, z siedzibą inspektora szkolnego w Stołpcach,

Szczuczyński, obejmujący powiat szczuczyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Szczuczynie,

Wołożyński, obejmujący powiat wołożyński, z siedzibą inspektora szkolnego w Wołożynie,

Augustowski, obejmujący powiat augustowski, z siedzibą inspektora szkolnego w Augustowie,

Grodzieński, obejmujący powiat grodzieński, z siedzibą inspektora szkolnego w Grodnie,

Suwalski, obejmujący powiat suwalski, z siedzibą inspektora szkolnego w Suwałkach,

Wołkowyski, obejmujący powiat wołkowyski, z siedzibą inspektora szkolnego w Wołkowysku".

Minister Wyznan Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

36

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 25 lutego 1938 r. (Nr II W-1768/38)

w sprawie regulaminu hufców szkolnych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 10 marca 1938 r., Nr 2, poz. 30).

Na podstawie § 18 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września b. r. Nr II W-8256/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12 z r. 1937 poz. 369) ustalam tymczasowy regulamin hufców szkolnych uzgodniony z Ministerstwem Spraw Wojskowych (Państw. Urzędem W. F. i P. W.).

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) *W. Świętosławski.*

Załącznik do zarządzenia
Nr II W-1768/38.

TYMCZASOWY REGULAMIN HUFCÓW SZKOLNYCH

§ 1.

Hufce szkolne są jednostkami organizacyjnymi przysposobienia wojskowego na terenie szkół. Organizują je dyrektorzy (dyrektorki — przyłożone) szkół z uczniów (uczennic) tych klas, w których według programu przysposobienie wojskowe stanowi przedmiot szkolny.

Hufce są męskie lub żeńskie i noszą nazwę szkoły: np. Męski Hufiec Szkolny Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego nr 488 w Chełmie Lubelskim, Żeński Hufiec Szkolny Prywatnego Liceum i Gimnazjum Heleny Malczewskiej nr 422 w Zawierciu, Męski

Hufiec Koedukacyjnego Liceum i Gimnazjum im. Bł. Ładysława z Gielniowa nr 470 w Zakopanem, Męski Hufiec Państwowego Koedukacyjnego Liceum Handlowego nr 117 w Sosnowcu. Hufce szkolne mogą posługiwać się również następującą nazwą skróconą: np. Męski Hufiec Szkolny nr 488, Żeński Hufiec Szkolny nr 422 itp.

Zadaniem hufców jest przeprowadzenie zajęć praktycznych, związanych z programem przysposobienia wojskowego. W tym celu hufce posiadają organizację wzorowaną na organizacji oddziałów wojskowych i w pracy wychowawczej stosują zasady, wzorowane na hierarchii i dyscyplinie wojskowej.

W przypadku zbyt małej ilości uczniów (uczennic) na zorganizowanie samodzielnego hufca Kurator Okręgu Szkolnego na wniosek Dyrekcji szkoły może zezwolić na przydzielenie młodzieży tej szkoły do zorganizowanego w tej samej miejscowości hufca innej szkoły.

§ 2.

Hufiec szkolny stanowi stałe pogotowie O. P. L. Gaz. według osobnych instrukcji.

§ 3.

Organizację hufca szkolnego przeprowadza dyrektor (dyrektorka — przełożona) szkoły.

W szczególności dyrektor (dyrektorka — przełożona):

a) wybiera w porozumieniu z komendantem obwodu przysposobienia wojskowego kandydata(tów) na komendanta(tów) hufca szkolnego i przedstawia go (ich) do zatwierdzenia Kuratorowi Okręgu Szkolnego; wyznacza spośród nauczycieli zastępcę komendanta hufca, o ile komendantem jest oficer służby stałej;
b) wybiera w porozumieniu z inspektorką żeńskich hurców licealnych kandydatkę na komendantkę hufca szkolnego i przedstawia ją do zatwierdzenia Kuratorowi Okręgu Szkolnego;
c) ustala na wniosek komendanta(tki) hufca ilość oddziałów (zespołów), w których nauka przysposobienia wojskowego będzie pobierana osobno;
d) zatwierdza plan realizacji programu przysposobienia wojskowego i czuwa nad jego uzgodnieniem z tokiem nauki innych przedmiotów, mających szczególniejsze znaczenie dla przygotowania młodzieży do obrony kraju;
e) wizytuje hufiec i bada wyniki jego pracy;
f) zaopatruje hufiec w potrzebne pomoce szkolne;
g) zaprasza stale obwodowego komendanta p. w. lub jego zastępcę a w szkołach żeńskich inspektorkę ż. h. l. na posiedzenia Rady Pedagogicznej, na których są omawiane sprawy hufców szkolnych.

§ 4.

Na czele hufca szkolnego stoi komendant (tka) hufca, posiadający(a) kwalifikacje określone w § 7 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12 poz. 369) i na podstawie tego zarządzenia zatwierdzony(a) przez Kuratora Okręgu Szkolnego w porozumieniu z Dowódcą Korpusu na wniosek dyrektora (dyrektorki—przełożonej) szkoły, uzgodniony odnośnie komendantów hufców męskich z obwodowym komendantem p. w., odnośnie zaś hufców żeńskich — z inspektorką ż. h. l.

§ 5.

Jeżeli komendantem hufca jest oficer służby stałej, dyrektor szkoły wyznacza spośród członków Rady Pedagogicznej zastępcę komendanta hufca, który sprawuje opiekę pedagogiczną nad hufcem.

W zakładach większych, w których ze względu na większą ilość klas naukę przysposobienia wojskowego prowadzi kilku nauczycieli, jeden z nich jest głównym komendantem hufca.

Głównego komendanta hufca wyznacza dyrektor szkoły po porozumieniu z obwodowym komendantem przysposobienia wojskowego.

§ 6.

Inni nauczyciele, zajęci przy nauczaniu p.w. np. nauczyciele geografii, fizyki, chemii oraz w hufcach żeńskich lekarze (lekarki) szkolni, współdziałają w nauczaniu przysposobienia wojskowego na polecenie dyrektora szkoły według obowiązującego planu pracy komendanta hufca.

§ 7.

Do pomocy w prowadzeniu praktycznych zajęć, wchodzących w zakres przysposobienia woj-

skowego młodzieży męskiej, obwodowy komendant p. w. przydziela jako pomocników instruktorów, którzy w czasie zajęć w hufcu szkolnym podlegają komendantowi hufca, względnie prowadzącemu ćwiczenia zastępcy komendanta.

§ 8.

Komendant(tka) hufca:

a) układa szczegółowy program nauki przysposobienia wojskowego (przysposobienia do pomocniczej służby wojskowej), uzgadnia go na każdy okres nauki szkolnej z władzami p. w. i przedstawia do zatwierdzenia dyrektorowi szkoły,
b) wykonuje program nauki przysposobienia wojskowego (przysposobienia do pomocniczej służby wojskowej), prowadząc bezpośrednio a w hufcach męskich przy pomocy przydzielonych instruktorów zajęcia praktyczne w hufcu i powierzoną mu część zajęć teoretycznych,
c) jest odpowiedzialny za sprzęt, oddany do dyspozycji hufca,
d) nadzoruje skropulatne prowadzenie przez funkcyjnych powierzonych im obowiązków,
e) prowadzi dziennik zajęć hufca,
f) ocenia uczniów (uczennice).

§ 9.

Komendant hufca występuje w czasie zajęć w hufcu w przysługującym mu mundurze wojskowym, komendantka—instruktorka P.W.K. — w mundurze P.W.K.

W przypadku, gdy ze specjalnych powodów komendant hufca nie może wystąpić w mundurze, hufiec prowadzi na jego zlecenie i pod jego nadzorem umundurowany instruktor lub uczeń.

Odnośnie ekwipunku obowiązują komendantów hufców przepisy wojskowe.

§ 10.

Główny komendant hufca korzysta w czasie zbiórek całego hufca z pomocy nauczycieli prowadzących naukę przysposobienia wojskowego w poszczególnych klasach. Komendanci ci są mu wtedy podporządkowani i podejmują na jego zlecenie część wyznaczonych im zadań.

§ 11.

Dla celów szkoleniowych i organizacyjnych w zależności od swej liczebności męski hufiec szkolny dzieli się na plutony i drużyny, żeński hufiec szkolny dzieli się na drużyny, sekcje i patrole. Patrol żeński obejmuje 5 uczennic.

§ 12.

Dla celów szkoleniowych i organizacyjnych komendant(tka) hufca wyznacza funkcyjnych, którymi są: szef, plutonowy, drużynowy(a), sekcyjna, patrolowa, magazynier(ka), służbowy(a) dnia.

Obowiązki funkcyjnych ustala komendant (tka) hufca na wzór analogicznych służb w oddziałach wojskowych (P.W.K.). Funkcje są zasadniczo powierzone na określony czas.

Szef hufca nosi opaskę czerwoną szerokości około 11 cm, plutonowy czerwoną szerokości połowy opaski szefa hufca, drużynowy zieloną, szerokości około 11 cm, drużynowa opaskę zieloną szerokości około 11 cm, sekcyjna opaskę zieloną szerokości połowy opaski drużynowej, patrolowa opaskę zieloną szerokości jednej czwartej opaski drużynowej, magazynier(ka) opaskę niebieską szerokości około 11 cm, służbowy(a) dnia opaskę czerwono-zieloną szerokości około 11 cm.

Funkcyjni(e) noszą opaskę na lewym ramieniu.

§ 13.

Zajęcia w hufcu męskim obejmują:

a) dwugodzinne lekcje w toku normalnej przedpołudniowej nauki szkolnej i w ramach tych lekcji ćwiczenia w strzelaniu na strzelnicy w ilości ustalonej szczegółowymi wskazówkami do realizacji programów,
b) cztery ćwiczenia półdniowe i pięć ćwiczeń nocnych,
c) kilkudniowe ćwiczenia organizowane w miarę możliwości w każdej klasie pod koniec roku szkolnego,
d) obóz p. w. organizowany w czasie wakacji letnich.

Zajęcia hufca żeńskiego obejmują:

a) dwugodzinne lekcje w toku normalnej przedpołudniowej nauki szkolnej,
b) cztery ćwiczenia półdniowe,
c) kilkudniowe obozy żeńskie.

§ 14.

Kilkudniowe ćwiczenia hufca męskiego mają na celu:

a) przygotowanie junaków do życia w obozie,
b) wykończenie prac i ćwiczeń praktycznych,
c) odbycie tych ćwiczeń, których nie można było przeprowadzić w ciągu roku (np. strzelań).

§ 15.

Uczniowie (uczennice), wchodzący(e) w skład hufca szkolnego noszą nazwę junaków (junaczek).

§ 16.

Junacy podlegają przepisom szkolnym. W czasie zajęć w hufcu szkolnym obowiązują junaków zasady karności, wzorowanej na karności wojskowej. Junaków, występujących w mundurze, obowiązują przepisy o zachowaniu odnoszące się do uczniów szkół kadeckich.

§ 17.

Do czasu wydania nowego zarządzenia junacy noszą mundur ustalony instrukcją P. U. W. F. i P. W. nr 13 z dnia 21 maja 1929 roku L. dz. 6875.

Junacy noszą mundury na zarządzenie komendanta hufca. Mundur służy zasadniczo do wystąpień w formacjach zwartych oraz do ćwiczeń polowych. Wykłady teoretyczne, odbywane w klasie, nie wymagają noszenia munduru. W tym przypadku tę część nauki pobierają junacy w charakterze zwyczajnych uczniów szkoły.

Junaczki noszą mundurki szkolne. W czasie zajęć praktycznych i wystąpień zewnętrznych wkładają na prawe ramię opaski w barwie tarczy szkoły.

§ 18.

Ekwipunek normalny junaków w czasie zajęć praktycznych składa się z pasa, łopatki i maski gazowej. Ekwipunek polowy obejmuje nadto: chlebak, karabin, bagnet i ładownice.

Ekwipunek polowy junaczek składa się: z chlebaka i maski gazowej.

W obozie lub w specjalnych okolicznościach obowiązuje pełny ekwipunek wojskowy.

§ 19.

Dyrekcja szkoły zwalnia od zajęć w hufcu szkolnym obcych poddanych na pisemną prośbę rodziców.

Komendant(tka) hufca zwalnia:

a) częściowo z powodu wady organizmu (kalectwa),
b) czasowo z powodu choroby na podstawie zbadania junaka(czki) przez lekarza szkolnego.

§ 20.

Uczniom (uczennicom) częściowo zwolnionym od zajęć w hufcu należy powierzać funkcje administracyjne w hufcu lub przydzielać ich (je) do szkolnych organizacji młodzieżowych związanych z obroną kraju do wykonania konkretnie ustalonych zadań (np. do kół L. O. P. P., Ligi Morskiej i Kolonialnej, Kół Polskiego Czerwonego Krzyża).

§ 21.

Junak (junaczka) podlega okresowym badaniom lekarskim, przeprowadzanym według osobnej instrukcji.

§ 22.

Wyniki pracy junaka (junaczki) podlegają ocenie wyrażonej w stopniach na świadectwie szkolnym.

§ 23.

Do udziału w obozie letnim zostają dopuszczeni uczniowie, promowani do następnej klasy.

Ocenę za pracę obozową wlicza się do oceny w następnym roku nauki.

§ 24.

Wizytację hufców szkolnych z ramienia władz szkolnych przeprowadzają wszystkie obozy, sprawujące nadzór szkolny.

§ 25.

Wizytację męskich hufców szkolnych z ramienia władz wojskowych przeprowadzają, po porozumieniu w granicach możliwości z dyrekcjami szkół, obwodowi komendanci przysposobienia wojskowego lub działający w ich imieniu zastępcy oraz specjalnie w tym celu upełnomoc-

nieni przedstawiciele Dowódców Okręgów Korpusu i Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Wizytację żeńskich hufców szkolnych z ramienia władz wojskowych przeprowadzają, po porozumieniu w granicach możliwości z dyrekcjami szkół, instruktorki P. W. K. wyznaczone przez właściwego Dowódcę Okręgu Korpusu do pełnienia funkcji bezpośredniego nadzoru fachowego jako inspektorki żeńskich hufców licealnych oraz specjalnie w tym celu upełnomocnieni przedstawiciele(lki) dowódców okręgów korpusów i Ministerstwa Spraw Wojskowych.

O wynikach wizytacji powinien być zawiadomiony dyrektor (dyrektorka—przełożona) szkoły lub władze szkolne.

§ 26.

Obwodowy komendant przysposobienia wojskowego lub działający w jego imieniu zastępca (inspektorka ż. h. l.) przeprowadza obok wizytacji hufców, po porozumieniu z władzami szkolnymi, odprawy komendantów(tek).

§ 27.

Nadto obwodowy komendant p. w. (inspektorka ż. h. l.):

a) uzgadnia z dyrektorem kandydatów (tki) na komendantów(tki) i zastępców komendantów hufca,
b) ustala z komendantem(tką) hufca programy nauki p. w. (przyspos. do pomocniczej służby wojskowej) na każdy okres nauki szkolnej,
c) ustala po porozumieniu z komendantem (tką) hufca terminy wspólnych ćwiczeń hufców,
d) udostępnia hufcowi tereny ćwiczeń (strzelnice),
e) dostarcza broni wojskowej i sportowej, amunicji i sprzętu, potrzebnego do szkolenia,
f) przydziela do hufca pomocników instruktorów.

§ 28.

Osoby, przeprowadzające wizytacje hufców szkolnych, odbierają przed przystąpieniem do swych czynności raport od komendanta(tki) hufca, jeżeli młodzież występuje w mundurach przysposobienia wojskowego.

§ 29.

Wystąpienia zewnętrzne hufca normują zarządzenia dyrektora(rki) szkoły po porozumieniu z organami przysposobienia wojskowego.

Hufiec szkolny występuje na zewnątrz jako formacja P. W. w odpowiedniej kolumnie pod dowództwem komendanta hufca.

§ 30.

Hufiec szkolny wyznacza poczet sztandarowy dla sztandaru szkoły.

Poczet sztandarowy zachowuje się zgodnie z regulaminem, obowiązującym w oddziałach wojskowych.

*

37

OKÓLNIK Nr 4

z dnia 21 stycznia 1938 r. (II W-551/38)

w sprawie regulaminu Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 1, poz. 9).

Podaję do wiadomości zatwierdzony przeze mnie Regulamin Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

Załącznik do okólnika Nr 4
z 21.I.1938 r. (II W-551/38).

REGULAMIN KÓŁ MŁODZIEŻY POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA.

I. Cele Kół Młodzieży PCK.

1. Celem Kół Młodzieży PCK. jest przygotowanie młodzieży do czynnej służby obywatelskiej w myśl hasła „Miłuj bliźniego".

2. Aby cel ten osiągnąć, organizacja Kół Młodzieży PCK. umożliwia młodzieży poznanie, stosowanie i propagowanie zasad higieny, ładu i kultury życia codziennego w życiu osobistym i zbiorowym; zaprawia młodzież do obowiązku niesienia pomocy bliźniemu w każdej potrzebie,

wyrabia w młodzieży poczucie konieczności służby dla otoczenia, dla szkoły i własnej Ojczyzny; ucząc ratownictwa i udzielania pomocy w nagłych wypadkach, przygotowuje do obrony kraju; ułatwia poznanie młodzieży innych krajów i wywołuje sympatię dla niej.

II. Organizacja Kół Młodzieży PCK.

3. Koła Młodzieży PCK. dzielą się na koła szkolne i koła pozaszkolne.

4. Koła szkolne powstają na terenie szkoły powszechnej, średniej ogólnokształcącej i zawodowej z inicjatywy Dyrekcji i Kierownictw szkoły, nauczycieli, rodziców lub samej młodzieży szkolnej. Powstanie Koła wymaga zgody Dyrekcji lub Kierownictwa szkoły.

Do Koła szkolnego należeć może młodzież szkolna poczynając od klasy I-szej szkoły powszechnej.

O powstaniu Koła zawiadamia Dyrekcja lub Kierownictwo szkoły Zarząd Oddziału (Komisję Oddziałową Kół Młodzieży PCK.).

5. W skład koła szkolnego wchodzi najmniej 5 uczniów (uczennic).

6. Po najmniej czteromiesięcznej owocnej pracy w kole, członkowie koła składają następujące przyrzeczenie: „Pragnę całym sercem służyć Bogu i Polsce w myśl hasła Czerwonego Krzyża: „Miłuj bliźniego".

7. Członkowie Szkolnego Koła Młodzieży PCK. przechodzą cztery stopnie, których nazwy określa instrukcja wykonawcza opracowana przez Komisję Główną Kół Młodzieży PCK.

8. Przejście członka Koła Młodzieży PCK. ze stopnia niższego na stopień wyższy odbywa się na zasadzie wykonanych prac, przewidzianych dla każdego stopnia.

9. Członkowie szkolnego Koła Młodzieży PCK. mają prawo nosić odznaki, ustanowione dla każdego ze stopni.

10. Członkowie Szkolnego Koła Młodzieży PCK. opłacają składki miesięczne zgodnie z obowiązującymi przepisami szkolnymi, na cele Kół Młodzieży PCK.

Zarząd Koła ma prawo zwalniać niezamożnych członków od opłat na rzecz Koła całkowicie lub częściowo.

Wszystkie wpływy pieniężne koła ze składek, jak też wszelkich innych źródeł, służą zasadniczo na cele koła.

Dla zaznaczenia łączności organizacyjnej, każde koło wpłaca do Zarządu Oddziału (Komisji Oddziałowej Kół Młodzieży) 10% rocznych wpływów ze składek członkowskich na cele kół młodzieży PCK.

11. Koło Młodzieży może mieć swój proporzec.

12. Rozwiązanie Koła Młodzieży PCK. może nastąpić na zarządzenie Dyrekcji (Kierownictwa) szkoły lub władz organizacyjnych PCK., oraz na zasadzie uchwały zebrania ogólnego koła.

13. W razie likwidacji koła, wszystkie prowadzone przez koło książki i cały majątek koła powinien być przekazany za wiedzą Dyrekcji względnie Kierownictwa szkoły Zarządowi Oddziału PCK. (Komisji Oddziałowej Kół Młodzieży).

14. Zebranie ogólne członków koła odbywają się w miarę potrzeby, conajmniej jednak dwa razu do roku: na początku i przed końcem roku szkolnego.

Na zebraniu członków koła na początku roku szkolnego powinien być uchwalony plan działalności opracowany zasadniczo przez samą młodzież. Plan ten wchodzi w życie po zatwierdzeniu przez Dyrektora względnie Kierownika szkoły. Na zebraniu przy końcu roku szkolnego powinno być złożone sprawozdanie z działalności za okres ubiegły.

15. Żeńska młodzież, która należy do Kół szkolnych Młodzieży PCK. i wchodzi w skład żeńskich hufców szkolnych pogłębia przez pracę w Kołach swoje umiejętności i sprawności w zakresie ratownictwa.

16. Wchodzącej w skład hufców szkolnych młodzieży męskiej i żeńskiej, która została zwolniona czasowo i częściowo od zajęć w hufcach, mogą być powierzone do wykonania zadania w Kole szkolnym Młodzieży PCK. po porozumieniu opiekuna Koła z komendantem(tką) hufca szkolnego.

17. Żeńskie hufce szkolne po porozumieniu komendantki hufca szkolnego z opiekunem ko-

ła szkolnego PCK. mogą korzystać z ewentualnie posiadanego sprzętu ratowniczego należącego do szkolnego koła PCK.

18. Zarząd Koła składa się z 3-ch osób: przewodniczącego, sekretarza i skarbnika. Zarząd wybierany jest w zasadzie na okres jednego roku i spełnia swe czynności do czasu wyboru nowego zarządu.

19. Koło młodzieży PCK. pozaszkolne powstaje z inicjatywy władz PCK., lub samej młodzieży. Koło pozaszkolne powinno liczyć conajmniej 10-ciu członków w wieku do lat 18-tu.

Koło pozaszkolne rozwiązuje się na mocy zarządzenia władz organizacyjnych PCK., lub na zasadzie uchwały zebrania ogólnego koła.

20. O powstaniu koła pozaszkolnego opiekun zawiadamia Zarząd Oddziału (Komisję Oddziałową Kół Młodzieży), celem uzyskania zatwierdzenia koła.

21. Członkowie Koła pozaszkolnego przechodzą dwa stopnie, których nazwy określa instrukcja wykonawcza, opracowana przez Komisję Główną Kół Młodzieży PCK.

Członkowie, którzy nie przeszli dwóch pierwszych stopni w kołach szkolnych, powinni przejść przysposobienie w dziedzinie higieny.

W stosunku do kół pozaszkolnych mają zastosowanie przepisy punktów: 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 18.

III. Opiekun Koła Młodzieży PCK.

22. Każde szkolne koło młodzieży PCK. ma swego opiekuna, wyznaczonego przez kierownika (dyrektora) szkoły spośród nauczycieli lub osób bezpośrednio związanych ze szkołą.

Opiekuna dla koła pozaszkolnego wyznacza Zarząd Oddziału (Komisja Oddziałowa Kół Młodzieży).

23. Opiekun Koła Młodzieży PCK.:

a) sprawuje opiekę i kontrolę nad kołem;
b) czuwa, aby działalność koła była zgodna z ideologią PCK., niniejszym regulaminem, oraz zarządzeniami władz szkolnych;
c) bierze udział w zebraniach koła i zarządu koła;
d) ma prawo zawieszania uchwał koła i zarządu koła, a także wykluczania członków koła;
e) sprawdza zakres świadomości i sprawności poszczególnych członków i na tej podstawie decyduje o przejściu ich do wyższego stopnia itp.;
f) współdziała z komendantem(tką) hufca szkolnego przy realizacji działalności Koła określonej w p. 16 i 17.

IV. Komisja Oddziałowa Kół Młodzieży PCK.

24. Zarząd Oddziału może zlecić opiekę i kontrolę nad Kołami Młodzieży PCK. jednemu ze swych członków, lub do tego celu utworzyć Komisję Oddziałową Kół Młodzieży PCK.

25. Komisja Oddziałowa Kół Młodzieży PCK. składa się z 3 do 5 członków, w tym przewodniczącego, którym jest osoba wyznaczona przez Zarząd Oddziału spośród członków tego Zarządu. Na pozostałych członków Komisji Zarząd Oddziału zaprasza osoby, pracujące nad wychowaniem młodzieży. Komisja Oddziałowa Kół Młodzieży wybiera spośród swoich członków zastępcę przewodniczącego i sekretarza.

Kadencja członków Komisji trwa dwa lata. Przewodniczący traci wcześniej swój mandat, o ile przestanie być członkiem Zarządu Oddziału.

26. Członkowie Komisji Oddziałowej, lub delegat Zarządu Oddziału, sprawujący opiekę nad kołami (p. 24) w porozumieniu z władzami szkolnymi odwiedzają koła na obszarze oddziału.

Osoby sprawujące z ramienia Komisji Oddziałowej lub Zarządu Oddziału opiekę nad szkolnym kołem, w czasie pobytu w szkole zgłaszają się przed przystąpieniem do swych czynności do dyrektora względnie kierownika szkoły. Spostrzeżenia swoje i uwagi o pracy kół szkolnych komunikują Dyrektorowi (Kierownikowi) szkoły.

27. Posiedzenia Komisji Oddziałowej Kół Młodzieży odbywają się stosownie do potrzeby, nie rzadziej jednak, niż raz na miesiąc.

Na posiedzenia Komisji powinien być zapraszany przedstawiciel właściwej władzy szkolnej (instruktor szkolny).

V. Komisja Okręgowa Kół Młodzieży PCK.

28. Na terenie Okręgu PCK. powołuje się Komisję Okręgową Kół Młodzieży PCK. dla sprawowania nadzoru i kontroli nad działalnością Kół Młodzieży PCK. i Komisyj Oddziałowych.

29. Komisja Okręgowa składa się z 3-ch członków Rady Okręgowej, 1 członka Zarządu Okręgu PCK. i delegatów odnośnych kuratorów okręgów szkolnych, po jednym od każdego z nich. Osoby te spośród siebie wybierają przewodniczącego, zastępcę przewodniczącego i sekretarza. Prezydium ma prawo zaprosić do Komisji 2 do 3 osób interesujących się zagadnieniami młodzieżowymi.

Kadencja członków Komisji i jego prezydium trwa trzy lata.

30. Posiedzenia Komisji Okręgowej odbywają się przynajmniej raz na miesiąc.

31. Członkowie Komisji Okręgowej i fachowi instruktorzy Kół Młodzieży PCK. odwiedzają Komisje Oddziałowe, a także w porozumieniu z władzami szkolnymi — Koła Młodzieży PCK. Pracę ich na terenie szkół normuje ustęp drugi § 26.

VI. Komisja Główna Kół Młodzieży PCK.

32. Naczelne kierownictwo organizacji Kół Młodzieży PCK. sprawuje Zarząd Główny PCK. przez Komisję Główną Kół Młodzieży PCK.

33. W skład Komisji Głównej Kół Młodzieży PCK. wchodzą:

a) przewodniczący Komisyj Okręgowych Kół Mł. PCK.;
b) osoby wybrane przez Radę Główną spośród jej członków w liczbie 5-ciu;
c) delagat Zarządu Głównego PCK.;
d) przedstawiciel Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Osoby wymienione w pkt. b) są wybierane na trzy lata.

Osoby wymienione w pkt. a), b), c) — tracą swe mandaty w Komisji Głównej Kół Młodzieży PCK., przestają być członkami Komisyj Okręgowych, względnie Rady Głównej lub Zarządu Głównego PCK.

34. Prezydium Komisji Głównej Kół Młodzieży składa się z 5 osób:

a) 4 osób wybieranych przez Komisję spośród swych członków zamieszkałych w Warszawie,
b) delegata Zarządu Głównego PCK. (pkt. 33-ci).

Spośród tych osób Komisja Główna wybiera przewodniczącego, 2-ch wiceprzewodniczących i sekretarza.

Prezydium Komisji Głównej wybierane jest na trzy lata.

35. Posiedzenia Komisji Głównej zwoływane są przynajmniej dwa razy do roku, a to na początku i przed zakończeniem roku szkolnego.

Prezydium Komisji Głównej jest organem stałym, zbiera się w miarę potrzeby, a przynajmniej raz na miesiąc.

36. Przewodniczący Komisji Głównej oraz osoby przezeń delegowane odwiedzają Komisje Okręgowe, Oddziałowe, a także w porozumieniu z władzami szkolnymi — Koła Młodzieży PCK. Pracę ich na terenie szkół normuje ustęp drugi § 26.

VII. Przepisy przejściowe.

37. Po wejściu w życie niniejszego regulaminu, wszyscy członkowie Kół Młodzieży PCK. powinni być zaliczeni przez opiekunów kół w okresie 6-ciu miesięcy do odpowiednich stopni, z uwzględnieniem okresu czasu ich pracy w kole oraz wykazywanych przez nich sprawności.

W tymże czasie powinna być przeprowadzona reorganizacja Komisyj Oddziałowych, Okręgowych, oraz Komisji Głównej Kół Młodzieży, na zasadach przepisów niniejszego regulaminu.

38. Dla wykonania poszczególnych przepisów niniejszego regulaminu wydane będą przez Komisję Główną Kół Młodzieży PCK. w miarę potrzeby instrukcje wykonawcze.

*

38

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

z dnia 14 stycznia 1938 r. (Nr V-5246/37)

o dniach świątecznych Karaimskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 1, poz. 2).

Na podstawie art. 27 ust. (2) ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Karaimskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U.R.P. Nr 30, poz. 241) zarządzam co następuje:

§ 1. We wszystkich szkołach młodzież wyznania karaimskiego wolna jest od zajęć szkolnych w dni świąteczne swego wyznania, wymienione w niniejszym rozporządzeniu.

§ 2. Wykaz świąt karaimskich będzie ustalany w osobnych zarządzeniach co 3 lata.

§ 3. W latach 1938, 1939, 1940 ustala się na wniosek Hachana Karaimskiego w Rzeczypospolitej Polskiej święta karaimskie w dniach, wymienionych w następującej tabeli:

Nazwa święta	1938 r.	1939 r.	1940 r.
Jiłbaszy (Nowy Rok)	2 kwietnia	22 marca	9 kwietnia
Wielkanoc	16 i 22 kwietnia	5 i 11 kwietnia	23 i 29 kwietnia
Zielone Święto	5 czerwca	28 maja	16 czerwca
Kurban (Post)	5 sierpnia	27 lipca	14 sierpnia
Terua	25 września	15 września	3 października
Boszatłych kiuniu (W. Post)	4 października	24 września	12 października
Ałaczych	9 i 16 października	29 września i 6 października	17 i 24 października
Bienczy Toranyn	22 października	7 października	26 października

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

39

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 14 stycznia 1938 r. (Nr V-5048/37)

o dniach świątecznych Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 1, poz. 3).

Na podstawie art. 34 ust. (2) ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 240) zarządzam co następuje:

§ 1. We wszystkich szkołach młodzież muzułmańska wolna jest od zajęć szkolnych w dni świąteczne swego wyznania, wymienione w niniejszym rozporządzeniu.

§ 2. Wykaz świąt muzułmańskich będzie ustalany w osobnych zarządzeniach co 3 lata.

§ 3. W latach 1938, 1939, 1940 ustala się na wniosek Muftiego Muzułmańskiego w Rzeczypospolitej Polskiej święta muzułmańskie w dniach, wymienionych w następującej tabeli:

Nazwa święta	1938 r.	1939 r.	1940 r.
Kurban-Bajram	11, 12, 13 i 14 lutego	31 stycznia, 1, 2 i 3 lutego	20 21, 22 i 23 stycznia
Nowy Rok	3 marca	20 lutego	10 lutego
Dzień Aszura	12 marca	1 marca	19 lutego
Mewlud—Narodzenie Proroka Muchammeda	12 maja	1 maja	20 kwietnia
Pierwszy Dzień Ramazanu—postu	25 października	14 października	3 października
Ramazan—Bajram	24, 25 i 26 listopada	13, 14 i 15 listopada	2, 3 i 4 listopada

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

40

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa
—o—
Dnia 11 lutego 1938 roku.
Nr II P-11717/37.

Zbiórka na „Dar Narodowy 3 Maja".

Zezwalam na urządzenie w szkołach zbiórki na rzecz „Daru Narodowego 3 Maja" w czasie od 2—10 maja 1938 r.

Zbiórkę organizują Towarzystwo Szkoły Ludowej na terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego i Lwowskiego; Towarzystwo Czytelni Ludowych w Poznaniu na obszarze województw: poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego; Polska Macierz Szkolna w Warszawie na obszarze m. st. Warszawy oraz województw: warszawskiego, lubelskiego, łódzkiego, kieleckiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego i wileńskiego.

Zbiórka ma na celu m. in. znalezienie środków finansowych na uruchomienie i utrzymanie szkół powszechnych w województwach wschodnich przez organizacje oświatowe polskie.

Zbiórka powinna mieć charakter najzupełniej dobrowolny, przy czym składki młodzieży szkolnej nie mogą przekraczać norm zastrzeżonych w okólniku Nr 80, z dnia 22 sierpnia 1936 roku (II P-5000/36) t. j. 1 grosz od ucznia szkoły powszechnej i 25 gr w szkołach średnich ogólnokształcących i zawodowych.

Niezależnie od powyższego może być zorganizowana akcja wśród rodziców uczniów ściśle w myśl wskazań podanych w ust. B powołanego okólnika Nr 80 z 1936 r.

Minister:

(—) *W. Świętosławski.*

*

OKAŻ CZYNNE ZAINTERESOWANIE LOSEM MŁODZIEŻY I ZŁÓŻ OFIARĘ, NA JAKĄ CIĘ STAĆ.

41

MINISTER SKARBU
Warszawa
Dnia 2 marca 1938 r.
L. D. III. 3053/3/38.

Zmiana przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biuro Sejmu, Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich ministerstw

w/m.

Ministerstwo Skarbu komunikuje, iż uchwalony przez Sejm i Komisję Budżetową Senatu art. 12 projektu ustawy skarbowej na okres od 1 kwietnie 1938 od 31 marca 1939, która wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r., zawiera następujące przepisy:

„(1) Przedłuża się do dnia 31 marca 1939 r. dla celów równowagi budżetowej moc obowiązującą dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. o specjalnym podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 503) ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 30 marca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 187) oraz wynikającymi z artykułu niniejszego.

(2) Podatek ten będzie pobierany od wynagrodzeń:

a) wypłacanych od dnia 1 kwietnia 1938 r. do dnia 31 marca 1939 r., bez względu na to, za jaki czas wynagrodzenia te przypadają;

b) wypłacanych za czas od dnia 1 kwietnia 1938 r. do dnia 31 marca 1939 r. bez względu na czas wypłaty, według następujących skal:

1) przy wynagrodzeniach, wolnych od państwowego podatku dochodowego oraz od opłat emerytalnych lub składek na rzecz ubezpieczeń społecznych:

Stopień	Wysokość wynagrodzenia wypłacanego w ciągu miesiąca w złotych		Stopa procentowa podatku
	ponad	do	
1	150	200	3
2	200	250	5
3	250	500	8
4	500	1.000	11
5	1.000	2.000	17
6	2.000		25

2) przy wynagrodzeniach, od których opłaca się państwowy podatek dochodowy, opłaty emerytalne lub składki na rzecz ubezpieczeń społecznych, albo też niektóre z tych obciążeń:

Stopień	Wysokość wynagrodzenia wypłacanego w ciągu miesiąca w złotych		Stopa procentowa podatku
	ponad	do	
1	165	220	2
2	220	560	5
3	560	1.150	7
4	1.150	2.350	10
5	2.350		15

(3) Określone w art. 3 pkt. 1) lit. a) i b) dekretu z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 503) stawki wynagrodzeń wolnych od podatku specjalnego podwyższa się ze 100 zł do 150 zł i ze 110 zł do 165 zł.

(4) Rada Ministrów może, na wniosek Ministra Skarbu w drodze rozporządzeń skracać terminy, określone w ust. (2) lit. a) i b), obniżać stopy procentowe, ustalone w ust. (2) pkt. 1) i 2), oraz podwyższać stawki wynagrodzeń wolnych od podatku specjalnego.

(5) Związki samorządu terytorialnego, związki międzykomunalne (celowe) oraz przedsiębiorstwa, banki, zakłady i instytucje tych związków, Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego, komunalne kasy oszczędności i banki komunalne mogą, działając zgodnie z ustawą o finansach komunalnych, nie pobierać podatku specjalnego od wynagrodzeń, wypłacanych ze swoich funduszów".

Podając powyższe do wiadomości, Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie zarządzeń podległym władzom i urzędom oraz podległym nadzorowi instytucjom prawno-publicznym, objętym przepisami o specjalnym podatku od wynagrodzeń, przygotowujących pobór tego podatku według norm ustalonych w ustępach 1, 2 i 3 przytoczonego art. 12 projektu ustawy skarbowej.

O uchwaleniu powyższego przepisu ustawy przez Izby Ustawodawcze nastąpi oddzielne zawiadomienie.

Minister:

(—) E. Kwiatkowski.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

OKÓLNIK Nr 12

z dnia 4 marca 1938 r. (I R-1652/38)

o zmianie przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń.

Ministerstwo podaje do wiadomości i stosowania powyższy odpis okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 2 marca 1938 r. Nr D. III. 3053/3/38 w sprawie zmiany przepisów o specjalnym podatku od wynagrodzeń.

Naczelnik Wydziału:

(—) A. Nowak.

*

42

OKÓLNIK Nr 1

z dnia 4 stycznia 1938 r. (BP-29729/37)

w sprawie zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 1, poz. 6).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i stosowania pismo Prezydium Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1937 r. Nr 42-2/82 o zaliczkach na uposażenie dla pracowników kontraktowych z tym, że wedle wyjaśnienia Prezydium Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1937 r. Nr 42-2/81 zaliczki na uposażenie mogą być przyznane jedynie tym pracownikom kontraktowym, z którymi zostały zawarte umowy na czas nieokreślony.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) W. Przybyłowicz.

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

Nr 42-2/82

Zaliczki na uposażenia dla pracowników kontraktowych (emerytów).

Odpis z odpisu.

Warszawa, dnia 22 listopada 1937 r.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
w Warszawie.

Na pismo z dnia 30 października 1937 r. Nr G.P. 11/20/5 Prezydium Rady Ministrów wyjaśnia, że zaliczki na uposażenie pracowników kontraktowych (emerytów) mogą być udzielane w wypadkach szczególnie zasługujących na uwzględnienie w trybie ustalonym w postanowieniach pkt VII okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 1934 r. Nr 42-2/18 z tym, iż pracownicy kontraktowi winni zabezpieczyć mającą im być udzieloną zaliczkę, bądź hipotecznie, bądź też przez złożenie zobowiązania dwu wypłacalnych ręczycieli (stałych lub prowizorycznych urzędników państwowych, posiadających uprawnienia emerytalne).

Ponadto pracownik kontraktowy emeryt przed udzieleniem mu zaliczki winien złożyć deklarację, wyrażającą zgodę na potrącanie mu rat zaliczki również i z uposażenia emerytalnego w wypadku rozwiązania z nim stosunku umownego.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *J. Jagiełło.*

*

43

OKÓLNIK Nr 3

z dnia 18 stycznia 1938 r. (BP-29252/37)

w sprawie skarg do Najwyższego Trybunału Administracyjnego dotyczących uposażenia.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 1, poz. 8).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 4 grudnia 1937 r. L. D. III. 17560/3/37 w sprawie skarg do N. T. A. dotyczących uposażenia.

Jeżeli chodzi o te wypadki, w których decyzje ostateczne wydawane są przez Kuratoria, tryb postępowania, uregulowany okólnikiem Ministerstwa Nr 19 z dnia 20.II.1933 r. (I Org-1023/16/32) pozostaje bez zmian z tym, że Kuratoria winny bezwzględnie przestrzegać postanowień części III pkt. 2 powołanego okólnika i odpisy: skargi, odpowiedzi na nią oraz zaskarżonej decyzji przesyłać Ministerstwu W. R. i O. P. niezwłocznie, celem przesłania ich Ministerstwu Skarbu do wiadomości.

Jednocześnie Ministerstwo zawiadamia, że w sprawach uposażeniowych, gdy odpowiedź do N. T. A. wnosi Ministerstwo, Kuratoria winny przesłać akta przedmiotowe sprawy najpóźniej w ciągu 2 tygodni po zażądaniu ich przez Ministerstwo.

Ponadto zarządza się nadsyłanie Ministerstwu do wiadomości po 2 odpisy wyroków N. T. A., zapadłych na skutek skarg wniesionych na orzeczenia, wydane przez Kuratorium, jako instancję odwoławczą.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *W. Przybyłowicz.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. III. 17560/3/37

Skargi do N. T. A. w sprawach uposażeniowych.

Odpis.

Warszawa, dn. 4 grudnia 1937 r.

Do

Prezydium Rady Ministrów, Najwyższej Izby Kontroli i wszystkich ministerstw
w/m.

W celu zapewnienia wszechstronnej i jednolitej obrony interesów Skarbu Państwa przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym w sprawach dotyczących uposażenia pracowników państwowych, Ministerstwo Skarbu uprasza o przesyłanie do uzgodnienia projektów odpowiedzi na skargi w tych sprawach lub o zawiadomienie Ministerstwa Skarbu o wniesionej skardze, jeżeli odpowiedź na skargę z jakichkolwiek powodów nie zostanie udzielona.

Podsekretarz Stanu:

(—) *T. Grodyński.*

*

44

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa.

—o—

Dnia 22 lutego 1938 r.
Nr II W-10740/37.

Zbiórka odpadków żelaznych i makulatury w szkołach.

Doniosła akcja gospodarcza mająca na celu uniezależnienie się w miarę możliwości od nabywania za granicą surowców potrzebnych krajowemu przemysłowi zatacza coraz szersze kręgi. Jedną z form akcji tego rodzaju jest zbiórka odpadków surowców marnotrawionych często bezmyślnie i ulegających niepotrzebnie zniszczeniu ze szkodą dla gospodarstwa narodowego.

Ministerstwo pragnie zainteresować młodzież szkolną propagandą tej ważnej dla Państwa akcji, oraz wdrożyć ją do oszczędzania nie tylko gotówki, lecz także fabrykatów a nawet odpadków produkcji przemysłowej a równocześnie wskazać jej konkretną pracę dla celów ogólnych, pouczającą nadto o wartości zbiorowego wysiłku. Dlatego Ministerstwo wyraża tytułem próby zgodę, aby w bieżącym roku szkolnym przeprowadzono w szkołach zbiórkę odpadków żelaza potrzebnych przemysłowi żelaznemu i makulatury dla potrzeb przemysłu papierniczego.

Zbiórkę odpadków żelaza przeprowadzi na wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu Centrala Zakupu Złomu Polskich Hut Żelaznych (Warszawa, Marszałkowska 130 i Katowice, Wita Stwosza 5), zbiórkę zaś makulatury Polski Biały Krzyż. Szkoły otrzymają bezpośrednio od wspomnianych instytucji zatwierdzone przez Ministerstwo bliższe informacje o sposobie przeprowadzenia zbiórki.

Dodatnie wyniki wychowawcze można będzie osiągnąć tylko wtedy, jeżeli szkoły zastosują w akcji zbiórkowej właściwe metody postępowania.

W szczególności należy zainteresować młodzież zbiórką, akcję zaś samą obmyśleć realnie w najdrobniejszych szczegółach, przeprowadzić ją systematycznie i konsekwentnie do końca.

Ministerstwo podkreśla potrzebę przeprowadzenia zbiórki w przyjętym z góry nie długim okresie czasu. Należy dostarczyć zebrany materiał na wyznaczone instrukcją miejsce, podsumować osiągnięte wyniki i podać do wiadomości młodzieży. Przeprowadzana akcja powinna być gospodarczo uzasadniona, a jako taka musi przynieść drobny zysk. Ewentualne tedy np. koszty przewozu zebranego materiału na miejsce zbiórki nie mogą przekraczać jego wartości.

Za rzecz szczególnie szkodliwą poczytywałoby Ministerstwo, gdyby zebrane odpadki nie zostały odesłane i ulegały w szkole na oczach młodzieży dalszemu zniszczeniu.

O ileby więc szkoły przewidywały niemożność dostosowania się do powyższych wskazówek, nie mogą akcji zbiórkowej rozpoczynać. Trudności zwłaszcza mogą mieć szkoły znajdujące się w miejscowościach małych, odległych od centrów komunikacyjnych.

Zbiórkę należy powierzyć jednej ze szkolnych organizacyj młodzieżowych z tym zastrzeżeniem, że zysk osiągnięty ze zbiórki złomu zostanie podzielony w równych częściach pomiędzy 1) F. O. N., 2) Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych, oraz 3) na cel wyznaczony przez młodzieżową organizację szkolną, przeprowadzającą akcję. Dochód ze zbiórki makulatury należy w połowie przeznaczyć na Polski Biały Krzyż i cel wyznaczony przez szkolną organizację młodzieżową, przeprowadzającą zbiórkę.

Ministerstwo zaznacza, że akcja zbiórkowa jest akcją zupełnie dobrowolną, i że władze szkolne nie mogą wywierać na dyrekcje (kierownictwa) żadnego nacisku.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński.*

*

45

O K Ó L N I K Nr 2

z dnia 15 stycznia 1938 r. (II P-11810/37)

w sprawie egzekwowania grzywien za niedopełnienie obowiązku szkolnego.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 9 lutego 1938 r. Nr 1, poz. 7).

Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 18 grudnia 1937 r. Nr D. V-10720/1/37 wyjaśniło, że władze skarbowe nie mogą czynić żadnych trudności przy przyjmowaniu wniosków egzekucyj-

nych władz szkolnych, jeżeli oczywiście wnioski te odpowiadają przepisom instrukcji z dnia 15 czerwca 1937 r. (Mon. Polski Nr 143, poz. 238).

Również wyjaśniło Ministerstwo Skarbu, że władze skarbowe nie mogą dawać pierwszeństwa innym należnościom przed należnościami władz szkolnych, oprócz Skarbu Państwa, którym przysługuje przywilej pierwszeństwa z mocy § 52 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych (dodatek do Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 20 z dn. 22.VII.1932 r.).

Gdyby zatem powstawały w tym zakresie jakieś trudności i nieprawidłowości, Kuratoria powinny odnosić się do właściwej izby skarbowej, gdyby zaś to nie odniosło skutku powinny zwracać się w tych sprawach do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wskazując urząd skarbowy, którego sprawa dotyczy, wówczas Ministerstwo W. R. i O. P. zawiadomi o tym Ministerstwo Skarbu.

Równocześnie na zasadzie powołanego pisma Ministerstwa Skarbu, Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że spisy tytułów wykonawczych wprowadzone zostały w § 3 powołanej na wstępie instrukcji z 1937 r. między innymi po to, aby wierzyciele mogli skuteczniej obserwować postępy akcji egzekucyjnej. Jeżeli więc akcja ta wydaje się danemu inspektorowi szkolnemu opieszała, może on wpłynąć na jej postępy w drodze bezpośredniego porozumienia się z właściwym naczelnikiem urzędu skarbowego i wskazać mu przy tym wnioski, na których natychmiastowym załatwieniu szczególnie mu zależy.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr M. Pollak.*

*

46

OKÓLNIK Nr 8

z dnia 15 lutego 1938 r. (II P-894/38)

w sprawie egzekucji grzywien szkolnych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 10 marca 1938 r., Nr 2, poz. 41).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 25 stycznia 1938 r. L. D. V. 1329/1/38.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr M. Pollak.*

Odpis z odpisu.

OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU

z dnia 25 stycznia 1938 r., L. D. V. 1329/1/38

w sprawie egzekucji grzywien i kar pieniężnych administracyjnych, grzywien szkolnych oraz należności ulegających przedawnieniu.

Do wszystkich Izb Skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach oraz wszystkich Urzędów Skarbowych.

Ministerstwo Skarbu otrzymuje zażalenia wierzycieli na powolność egzekucji niektórych ich należności, przez co zatraca się cel społeczny tych należności, bądź powstaje przedawnienie w prawie przymusowego ich ściągania.

Spośród należności pierwszej grupy wymienić należy grzywny i kary pieniężne, nakładane przez władze administracji ogólnej, oraz grzywny nakładane przez władze szkolne. Grzywny i kary pieniężne nakładane przez władze administracji ogólnej mogą osiągnąć swój cel, t.j. wzmóc poczucie porządku prawnego, tylko wtedy, gdy ściągane są niezwłocznie. To samo dotyczy grzywien nakładanych przez władze szkolne celem skłonienia niedbałych czy opornych rodziców do regularnego posyłania dzieci do szkoły.

Spośród należności drugiej grupy należy szczególnie wymienić daniny komunalne i świadczenia socjalne. Daniny komunalne znajdują się w specjalnej sytuacji prawnej, bowiem w myśl art. 59 ust. 5 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z r. 1936 Nr 64, poz. 454) przedawnia się po upływie 3 lat, licząc od dnia, w którym przypadał termin ich płatności, nie tylko prawo do przymusowego ich ściągnięcia, ale również przedawniają się same daniny. Jeśli chodzi o świadczenia socjalne, to w myśl art. 231 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) oraz art. 110 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 106 poz. 911) prawo przymusowego ściągnięcia składek ubezpieczeniowych, należnych w myśl tych aktów ustawodawczych, przedawnia się z reguły po 3 latach.

Ministerstwo Skarbu zwraca więc uwagę urzędom skarbowym na powyższe i poleca ba-

czyć, aby przy układaniu planów egzekucyjnych grzywny i kary pieniężne oraz należności, które ulegają przedawnieniu, były w pierwszym rzędzie uwzględniane i w szybszym tempie ściągane.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr Lubowicki.*

*

47

MINISTERSTWO SKARBU
Warszawa, dnia 16 lutego 1938 r.
L. D. III-16347/3/37

Wysokość pośmiertnego w razie pozostawienia przez zmarłego majątku.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biuro Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich ministerstw

w/m.

Na skutek powstałych wątpliwości w wykonywaniu przepisu art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

Art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. przyznaje pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobranego przez zmarłego uposażenia, żonie, dzieciom lub rodzicom zmarłego; innym osobom przyznaje się zwrot rzeczywiście poniesionych i udowodnionych kosztów pogrzebu do wysokości pośmiertnego, należnego rodzinie o tyle, o ile zmarły nie pozostawił majątku wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

W tym stanie rzeczy należy — rozpatrując roszczenia „innych osób" o zwrot kosztów pogrzebu — stwierdzić przede wszystkim czy po zmarłym pozostał majątek i w jakiej sumie. Jeśli suma majątku wystarczy całkowicie na pokrycie kosztów pogrzebu — zwrotu tych kosztów nie przyznaje się. Jeśli suma majątku jest mniejsza od wysokości kosztów pogrzebu—przyznaje się różnicę pomiędzy sumą majątku a dopuszczalną wysokością poniesionych kosztów pogrzebu, jeśli wreszcie zmarły nie pozostawił żadnego majątku — przyznaje się zwrot kosztów pogrzebu w całkowitej ustawowo dopuszczalnej wysokości.

Podsekretarz Stanu:

(—) *T. Grodyński.*

KURATOR
OKRĘGU SZKOLNEGO
WILEŃSKIEGO

z dnia 12 marca 1938 r.
Nr 13 P-6841/38.

Podaję powyższe do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) M. B. Godecki.

*

48

ZARZĄDZENIE Nr 34

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 17 marca 1938 r., Nr II 8608/38

w sprawie tępienia ostów i innych chwastów.

Nawiązując do odezwy Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do nauczycielstwa szkół powszechnych, w sprawie tępienia chwastów, ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym K. O. S. Wil. Nr 6, poz. 79, z dnia 1 czerwca 1931 r., oraz nawiązując do treści okólnika Kuratorium O.S.W. z dnia 17.IV.1936 r., Nr I-11084 (Dz. Urzęd. Kurat. O. S. W. Nr 5, poz. 62 z 1936 r.) proszę Ogół Nauczycielstwa szkół powszechnych o dalsze intensywne kontynuowanie pracy uświadamiającej dziatwę szkolną o doniosłości systematycznej akcji tępienia ostów i innych chwastów, ze szczególniejszym staraniem o to, by uświadomienie to przenikało do społeczeństwa dorosłego wszystkich środowisk szkolnych na terenie Okręgu.

Będzie to mogło nastąpić wtedy, gdy grunty szkolne i ogródki staną się w tym zakresie wzorem i żywym dowodem skutecznie pod względem wychowawczym i organizacyjnym przygotowanej i przeprowadzonej akcji wytępienia szkodników roślinnych.

Akcja tępienia ostów i innych chwastów musi być prowadzona przez wszystkich, aby

wydała rezultaty. Rozporządzenie Ministerstwa Rolnictwa i R. R. z dn. 27.III.1931 r. (Dz. U.R.P. Nr 41 z 1931 r.), wprowadza przymus tępienia ostów. W myśl tego rozporządzenia, każdy, kto ma oset na gruncie przez siebie użytkowanym lub zarządzanym, obowiązany jest corocznie roślinę tę z korzeniami wyrwać lub w inny sposób niszczyć, tak ażeby ją całkowicie ze swego gruntu usunąć, a przynajmniej nie dopuścić do zakwitnienia. Zarządy gmin obowiązane są corocznie przypominać wszystkim mieszkańcom o obowiązku tępienia ostów. Niewypełnienie obowiązku tępienia ostów karane jest aresztem lub grzywną pieniężną.

Okres wiosny i początku lata nadaje się najlepiej do rozpoczęcia akcji tępienia ostów i innych chwastów (ponieważ osty jeszcze w tym czasie nie kwitną i nie wydają nasion, przez to najskuteczniej w tym okresie mogą być wytępione). Wskazane jest urządzenie na początku lata „Dnia tępienia ostu“, w którym to dniu, po wygłoszeniu odpowiedniej pogadanki o ostach, należało by urządzić wycieczkę z uczniami w pola, — pokazać osty i inne napotykane chwasty oraz tępić je przez podcinanie i wyrywanie.

Nauczycielstwo prowadzące akcję tępienia chwastów może zwracać się po wskazówki fachowe do personelu agronomicznego poszczególnych powiatów i do Stacji Ochrony Roślin Izby Rolniczej w Wilnie, ul. Objazdowa 2. Dla zapoznania się szczegółowego z opisem i sposobami zwalczania ostów, podany jest w niniejszym Dzienniku artykuł p. t. „Oset polny“, Mgr Ryszarda Kruszyńskiego Inspektora Ochrony Roślin Wil. Izby Rolniczej.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) M. B. Godecki

OSET POLNY.

Cirsium arvense (L.) *Scop.*

O s e t p o l n y (zwany też ostrożeniem) zalicza się do jednych z najuciążliwszych naszych chwastów. Występuje oset na wszelkich glebach, rozrastając się szybko, zachwaszcza wszystkie rośliny uprawne (głównie zboża jare). Występuje zarówno wśród upraw, jak i na miejscach nieuprawnych. Jest chwastem w i e l o l e t n i m. Wyrasta wysoko, do 1,5 m. Tworzy korzeń główny, od którego w różnych kierunkach i na różnych głębokościach rozchodzą się *p o z i o m e r o z ł o g i* (patrz rysunek), z których wyrastają nowe rośliny, nawet na znacznej odległości od krzaka macierzystego tego chwastu i w ten sposób coraz dalej rozrasta się. Korzenie ostu sięgają nieraz do 2 metrów głębokości. Łodygi okrągłe lub zlekka kanciaste, owłosione w dolnej części, mają liście zazębione, podłużno-lancetowate, kolczaste. Kwiaty, zebrane w koszyczki kwiatowe, o barwie jasno-purpurowej, lub różowo-liliowej i wyjątkowo białej. K w i t n i e o d c z e r w c a d o s i e r p n i a na łąkach i dojrzewa mniej więcej równocześnie z trawami i koniczyną, a na polach — z innymi roślinami uprawnymi. Nasiona drobne, zaopatrzone są w długie, później opadające, białawe, piórkowate włoski, służące do ich rozsiewania przy pomocy wiatru. Jedna roślina wydaje przeciętnie 4500 nasion, chociaż liczba ich może sięgać i do 40000. Waga 1000 nasion wynosi około 1 grama*).

Oset polny Cirsium arvense (L.) Scop.

1. Wykiełkowana roślina. 2. Pierwszoroczna roślina w jesieni. 3. Zupełnie rozwinięta roślina. 3. Łodyga na wiosnę. 4. Części korzeni z łodygami. 5. Koszyczek kwiatowy. 6. Kwiat męski. 7. Kwiat żeński. 8. Nasienie z piórkowatymi włoskami. 9. Nasienie (w-g Korsmo).

*) Podług E. Korsmo — 1,15 g.

Siła kiełkowania ostu, według Amelin'a waha się od 60 do 90%. Przy kiełkowaniu nasion ostu polnego na wiosnę lub latem, oset wytwarza roślinę 20—25 cm wysokości, bez kwiatów i dopiero w drugim roku oraz w latach następnych, wydaje kwitnące łodygi. Główne podziemne rozłogi i korzenie zalegają przeważnie na głębokości 25 do 30 cm, wytwarzając boczne i dodatkowe rozłogi — na głębokości 50 do 100 cm. Na tych korzeniach z pączków wytwarzają się stale w dalszym ciągu nowe pędy i korzenie, sięgające aż do 2 m głębokości. Te ostatnie dostarczają nadziemnym częściom rośliny przeważnie wodę. Z tego względu oset, występujący pasami lub gniazdami, może doskonale się rozrastać w suche lata. Posiadając ogromną rozrodczość z nasion i korzeni, oset wycieńcza w bardzo silnym stopniu glebę.

Tępienie ostu powinno polegać na następującym:

1) *niedopuszczenie do zakwitnięcia ostu i dojrzewania nasion,* oraz zapobieganie wszelkim innym możliwościom rozpowszechnienia nasion tego chwastu;

2) *głębokie wycinanie pędów i korzeni,* aby w ten sposób nie pozwalać na ponowne wytwarzanie się nowych roślin.

Niszczyć oset trzeba nie tylko na polach, ale również na miedzach, rowach, pastwiskach, nieużytkach, podwórzach, przy drogach i kolejach, wykonując częste skaszanie tego chwastu. Należy też pamiętać o konieczności użycia do siewu czystych nasion i zaparzaniu lub mieleniu używanych na pasze pośladów. Wyrastające po wschodach zbóż rozetki ostów należy bezwzględnie odrazu wyplević, co najlepiej uskuteczniać po deszczu przy wilgotnej glebie, gdyż wówczas dobrze się one wyrywają z korzeniami. Korzenie starszych ostów niszczy się przez wycinanie specjalnymi żelaznymi łopatkami, osadzonymi na drążkach (łopatki takie może zrobić kowal) szerokość łopatki 5 cm i 10 do 20 cm długości. Łopatka taka może mieć kształt dłuta stolarskiego, u dołu powinna być zaostrzona, u góry osadzona na drewnianym trzonku. Narzędzie takie zapuszcza się jak najgłębiej w ziemię, ukośnie, obok korzenia ostu, nie płyciej niż na 10 cm i wycina się pędy oraz kaleczy korzenie ostu. Gdy ziemia jest dobrze po deszczach odmoczona i wilgotna można korzenie ostów młodszych (rozetki) lub starszych wyciągać ręką. Ponieważ oset bardzo szybko odrasta z korzenia, przeto jednorazowe podcięcie nie wystarcza i trzeba tę czynność kilkakrotnie w ciągu roku ponawiać. Podcięte osty dają się łatwo wyrywać i usuwać. Przy zwalczaniu ostu trzeba mieć na względzie również ten fakt, że jego podziemne rozłogi, pocięte nawet na nieduże, kilkucentymetrowe kawałki, zdolne są krzewić się samodzielnie, wydając nowe rośliny ostu. Stwarza to wielkie niebezpieczeństwo rozpowszechnienia tego chwastu podczas uprawy, jeżeli pług, czy inne narzędzie, potnie rozłóg korzeniowy ostu na części; odcięte kawałki mogą być broną rozciągnięte po polu i zakorzenią się w nowych miejscach.

O ile trudno jest stosować wycinanie poszczególnych roślin, należy oset skaszać przy każdym odrastaniu, aby nie wytwarzał kwiatów i nasion. Jeżeli dojrzeje w polu nie należy go zostawiać, ani też zwozić ze zbożem do stodoły, lecz ściąć i spalić. Stosując dla głębokiego podcinania głęboką orkę z następującym wybronowywaniem — 3) *skuteczną jest także walka z ostem przy pomocy uprawy w płodozmianie okopowych,* uprawianych po sobie w ciągu *2-ch lat,* ponieważ wtedy przez ciągłe motyczenie niszczy się ten chwast. W trzecim roku wysiewa się rośliny szybko rosnące, o liściach szerokich, które dobrze ocieniają glebę i nie pozwalają rozrastać się ostom (np. gorczyca, mieszanki, konopie). 4) Bardzo dobrze na wygubienie ostów wpływa również *zaprowadzenie upraw trwałych jak lucerna, koniczyna.*

Oprócz ostu opisanego, najpospolitszego na polach naszych, spotkać można jeszcze inne gatunki ostów, z wyglądu podobne do niego (Carduus acanthoides, C. nutans, Cirsium lanceolatum, Onopordon acanthium). Są one łatwiejsze do wytępienia, gdyż rozmnażają się tylko za pomocą nasion i są dwuletnie. Niszczy się je przez niedopuszczenie do wydania nasion, a więc należy je wycinać i wykaszać przed zakwitnieniem i wydaniem nasion.

Rozumiejąc szkodliwość dla naszego rolnictwa ostów i innych chwastów Ministerstwo Rolnictwa wydało rozporządzenie, wprowadzające przymus tępienia ostów (Dz. Ust. R. P. Nr 41 z 1931 roku). W myśl tego rozporządzenia, każdy, kto ma oset na gruncie przez siebie użytkowanym lub zarządzanym, obowiązany jest corocznie roślinę tę z korzeniami wyrywać

lub w inny sposób niszczyć tak, ażeby ją ze swego gruntu usunąć, a przynajmniej nie dopuścić do zakwitnięcia. Zarządy gmin obowiązane są corocznie przypominać wszystkim mieszkańcom o obowiązku niszczenia ostów. Opisy chwastów są podane w cytowanej poniżej literaturze w szerszym zakresie.

We wszystkich sprawach, tyczących się akcji zwalczania chwastów lub walki z chwastami i szkodnikami roślin, należy zwracać się do Stacji Ochrony Roślin Wil. Izby Rolniczej (Wilno, ul. Objazdowa 2), która udzieli bezpłatnych porad.

LITERATURA:

1) Prof. E. Korsmo. Unkräuter im Ackerbau der Neuzeit. Berlin 1930.

2) Dr J. Szystowski. Chwasty i sposoby ich tępienia. Wilno 1933.

3) St. Makowiecki. Walka z chwastami w ogrodzie. Warszawa 1935.

4) W. N. Lubimienko i M. Iljin. Sornyja rastienija naszych polej i ogorodow. 1931.

Mgr Ryszard Kruszyński.

Inspektor Ochrony Roślin Wil. Izby Roln.

*

49

Organizacja szkół.

Na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dn. 16 grudnia 1936 r. (Dz. U. M. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 214) Kurator Okręgu Szkolnego nadał z dniem 1 września 1937 r.:

a) Uprawnienia publicznych szkół powszechnych III stopnia następującym prywatnym szkołom powszechnym:

1. Prywatnej 7-klasowej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej S. S. Nazaretanek w Grodnie (Nr I-756/38).

2. Prywatnej Męskiej Szkole Powszechnej Ks. Ks. Pijarów w Lidzie (Nr I-29084/37),

3. Prywatnej 6-klasowej Żeńskiej Szkole Powszechnej SS. Niepokalanek w Słonimie (Nr I-3692/38),

4. Prywatnej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej z polskim językiem nauczania Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Średniej w Słonimie (Nr I-4015/38),

5. Prywatnej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej im. Elizy Orzeszkowej (wł. Szepowalnikowa Natalia) w Wilnie (Nr 1-43096/37),

6. Prywatnej Szkole Powszechnej Towarzystwa Pedagogicznego Promień w Wilnie (Nr I-42746/37),

7. Prywatnej 7-klasowej Żeńskiej Szkole Powszechnej SS. Nazaretanek w Wilnie (Nr I-934/38),

8. Prywatnej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej „Rodziny Wojskowej“ w Wilnie przy ul. Mickiewicza 13 (Nr I-3087/38),

9. Prywatnej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej z polskim językiem nauczania Ch. Epsztejna i I. Szpajzera w Wilnie (Nr I-3833/38),

10. Prywatnej 7-klasowej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej p. n. „Nasza Szkoła“ Bohdany Machcewiczowej w Wilnie (Nr I-3694/38),

11. Prywatnej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej „Rodziny Kolejowej“ w Wilnie (Nr I-3834/38) i

12. Prywatnej Szkole Powszechnej Stowarzyszenia „Stała Rada Opiekuńcza Szkoły i Przedszkola p. n. „Dziecko Polskie“ w Wilnie przy ul. Mickiewicza 11 (Nr I-6108/38).

b) Uprawnienia publicznych szkół powszechnych I-go stopnia:

1. Prywatnej Rozwojowej Koedukacyjnej Szkole Powszechnej Stowarzyszenia p. n. „Instytut Marii“ w Studzienicznej, pow. augustowskiego (Nr I-3691/38).

*

50

TERMINARZ

egzaminów w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia nauczycieli w terminie wiosennym 1937/38.

L. p.	EGZAMINY	Piśmienny	Ustny	Terminy wnoszenia podań
1	Egzamin dojrzałości w gimnazjach państwowych	maj 4, 5, 6, 7	od 16 maja	
2	Egzamin dojrzałości w gimnazjach prywatnych z prawami	maj 9—13	od 24 maja	
3	Egzamin dojrzałości w gimnazjach bez praw (eksterni)	maj 9—14	od 24 maja	
4	Egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego (dla uczniów kl. IV gimnazjum bez praw)	czerwiec od 7	po egzaminach piśm.	1. V. do Kuratorium wnoszą dyrekcje szkół
5	Egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącege (dla eksternów)	czerwiec od 7	po egzaminach piśm.	15. V. do Kuratorium
6	Egzamin wstępny do I klasy gimnazjum ogólnokształcącego	czerwiec od 17		15. VI. do dyrekcyj szkół
7	Egzamin końcowy dla reprobowanych absolwentów (ek) seminariów państwowych	maj 30, 31, czerwiec 1	czerwiec od 7	15. V. do Kuratorium
8	Egzamin końcowy dla reprobowanych absolwentów (ek) b. semin. naucz. „Tarbut"	maj 30, 31, czerwiec 1	czerwiec od 7	15. V. do Kuratorium
9	Egzamin końcowy w Państw. Seminarium Ochroniarskim w Wilnie i dla eksternistek	maj 30, 31, czerwiec 1 — część techniczna dla ekst. maj 27	czerwiec od 7	
10	Egzamin końcowy w Pryw. Seminarium Ochroniarskim Im. dr Czarno w Wilnie	czerwiec 2, 3, część techni zna od 25 maja	czerwiec od 13	
11	Egzamin wstępny do liceów ogólnokształcących	czerwiec od 24		18. VI. do dyrekcyj szkół
12	Egzamin wstępny do liceów pedagogicznych	czerwiec od 24		11. VI. do Dyrekcyj Państw. Liceów Pedag. w Grodnie (żeńskie), Szczuczynie Nowogr. (koed.), Trokach (męskie)
13	Kolodwia do Pedagogium w Wilnie	wrzesień od 1		1. VIII. do Dyrekcji Państw. Pedagogium w Wilnie, ul. Ostrobramska 9

51

Z KARTY ŻAŁOBNEJ.

Dnia 7 marca rb. zmarł po długiej, ciężkiej chorobie ś. p. Wacław Stefan Białokoz, Dyrektor Państw. Gimnazjum im. T. Hołówki w Stołpcach. Urodzony w 1886 r. w Petersburgu, po ukończeniu wydziału matematyczno-fizycznego w 1913 r. rozpoczął tamże pracę nauczycielską w Gimnazjum Męskim przy kościele św. Katarzyny. Po przewrocie bolszewickim przyjechał do kraju i objął stanowisko nauczyciela w Państw. Gimnazjum Żeńskim w Białymstoku, gdzie pracował od roku 1921 do 1929. Mianowany w tymże roku Dyrektorem Państw. Gimnazjum w Lidzie, wydatnie przyczynił się inicjatywą Swą do budowy obecnego gmachu, jednego z największych na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego. Od 1936 r. był Dyrektorem Państw. Gimnazjum w Stołpcach. Pochowany został w Białymstoku.

W Zmarłym traci szkolnictwo średnie ogólnokształcące pedagoga prawego charakteru, który sercem ojcowskim kierował powierzoną Sobie młodzież ku wysokim ideałom piękna i dobra, w trudzie szczepiąc w młode dusze nieprzemijające wartości duchowe.

Cześć Jego Pamięci!

*

52

RUCH SŁUŻBOWY.

Przeniesieni w stan spoczynku

z dniem 31 stycznia 1938 r.

Wachnianin Jerzy, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Moniakowie, powiatu dziśnieńskiego,

Grażewiczowa Jadwiga, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Szklarach, powiatu grodzieńskiego,

Michalewicz Jan, profesor publicznej szkoły powszechnej w Domatkonowiczach, powiatu nieświeskiego;

z dniem 28 lutego 1938 r.

Woron Trofim, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Dziegciarach, powiatu dziśnieńskiego,

Mitraszewska Nadzieja, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Dorach, powiatu wołożyńskiego;

z dniem 31 marca 1938 r.

Kawelmacherowa Maria, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Izabelinie, powiatu wołkowyskiego,

Miłończówna Jadwiga, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Porzeczanach, powiatu lidzkiego,

Nowak Władysław, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Dworcu, powiatu nowogródzkiego,

Jakubowska Józefa, woźna Państwowego Żeńskiego Gimnazjum Kupieckiego w Wilnie.

*

53

KOMUNIKATY.

Podania niewłaściwie wnoszone.

W ostatnich czasach napływają masowo pod adresem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Pana Marszałka Śmigłego-Rydza, P. Prezesa Rady Ministrów, Ministerstw i innych władz prośby względnie zażalenia w sprawach uczniów szkół średnich, dotyczące dopuszczenia do egzaminów, przechodzenia ze szkoły do szkoły, zwolnienia od opłat szkolnych, promocji z klasy do klasy itp.

Ministerstwo W. R. i O. P. zwraca uwagę, że podania w sprawach uczniowskich należy kierować do Dyrekcji szkół, względnie, o ile Dyrekcje nie są w możności ich załatwić w granicach własnej kompetencji — przesyłać je do Kuratoriów Okręgów Szkolnych przez odnośne Dyrekcje. Zażalenia względnie odwołania od decyzji Dyrekcji kierować należy do Kuratoriów Okręgów Szkolnych, które rozstrzygają ostatecznie.

Podania wnoszone niewłaściwie będą w przyszłości zwracane petentom celem skierowania ich pod właściwym adresem.

*

Wycieczki do Biskupina.

Kuratorium O. S. Wil. zawiadamia, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dn. 25.II.38 r. Nr II

P-1444/37 uwzględniając prośbę Instytutu Prehistorycznego Uniwersytetu Poznańskiego, zwraca uwagę organizatorów wycieczek szkolnych, wyruszających w województwo poznańskie, że bardzo wskazaną rzeczą jest zwiedzenie presłowiańskiego grodu w Biskupinie, który będzie udostępniony w tym celu od dnia 10 maja do 1 października b. r.

Do Biskupina można dojechać kolejką powiatową lub autobusem ze Żnina (11 klm), oraz autobusem z Gniezna. Kolej Powiatowa i autobusy udzielają zniżek dla wycieczek. Wstęp na wykopaliska razem z przewodnikiem wynosi 30 groszy od ucznia szkoły średniej i 10 gr od ucznia szkoły powszechnej. Schroniska noclegowe znajdują się w szkole w Biskupinie i w hotelu w Gąsawie (razem na 60 osób) oraz w szkole w Żninie (na 60 osób). Na miejscu wykopalisk jest czynna jadłodajnia. Na miejscu można nabywać fotografie, pocztówki, broszury itd. Kąpiel w jeziorze dozwolona. W najbliższej okolicy Biskupina można zwiedzić jeszcze: 1) ruiny zamku XIV wieku zbudowanego przez Mikołaja zwanego „Krwawym Diabłem" w Wenecji, 2) kościół drewniany w Gąsawie, 3) pomnik Leszka Białego w Marcinkowie Górnym koło Gąsawy.

Pożądane jest wcześniejsze porozumienie się kierownictwa wycieczki z p. dr J. Kostrzewskim profesorem Uniwersytetu Poznańskiego w Poznaniu.

*

Nieodebrane akcje Banku Polskiego i gotówki.

Kuratorium O. S. Brzeskiego pismem z dn. 9.II.38 Nr OR-1291/38 powiadomiło, iż jest w posiadaniu nieodebranych akcyj Banku Polskiego i gotówki pochodzącej z wymiany kuponów i nadpłat przez następujące osoby (b. nauczycieli Okręgu Szkolnego Brzeskiego):

Elżbietę Łukaszewiczównę,
Barbarę Stoćko,
Annę Kobiankównę,
Helenę Stadniewicz,
Eudokię Pawliszyk,
Mikołaja Bohdanowicza,
Helenę Nowikową,
i Antoniego Hermana.

Osoby zainteresowane zgłoszą bezpośrednio do Kuratorium O. S. B. miejsce swego pobytu z dowodami prawa do akcyj.

*

54

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

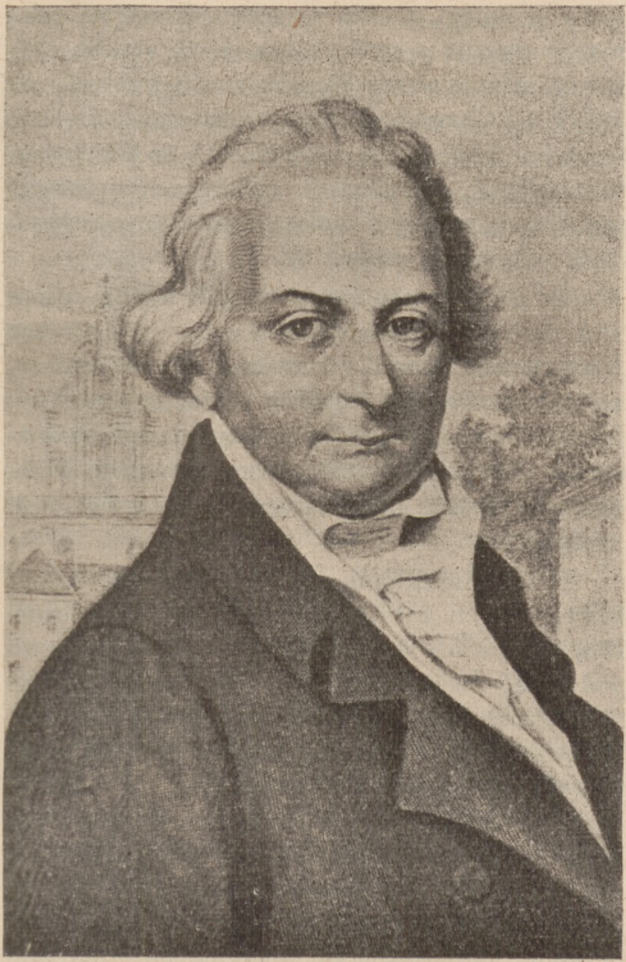
JĘDRZEJ ŚNIADECKI.

(W setną rocznicę śmierci).

Rok 1795 przyniósł zniszczenie Państwa Polskiego i odtąd życie narodu polskiego musiało trwać do r. 1918, pozbawione ram własnego Państwa, wtłoczone przemocą w ramy wrogich organizacyj państwowych, z którymi naród polski musiał walczyć, aby przetrwać. Walka przybierała różne fazy: toczyła się w rozprawach krwawych z wrogami na ziemi własnej i obcej i w zmaganiu się niekrwawym o własną kulturę narodową.

W pierwszym najcięższym dziesięcioleciu po ostatnim rozbiorze Polski już mamy przykład walki orężnej o Polskę, podjętej przez Legiony Dąbrowskiego, ale mamy również walne zapasy bezkrwawe o polską kulturę; ośrodkiem tych zapasów było Wilno. Szkoła Główna litewska, od r. 1803 uniwersytet wileński, jako środowisko nauki, jako kierownictwo szkolnictwa w 8 guberniach ziem zabranych, kontynuując tradycje Komisji Edukacyjnej, podjęła wielki wysiłek budzenia i wzmacniania świadomości narodowej na ogromnym obszarze dawnej Rzeczypospolitej, zapewniając na długie lata przewagę kulturze i mowie polskiej nad kulturą i mową rosyjską. Ze znaczenia Wilna zdawali sobie doskonale sprawę już współcześni: Staszyc twierdził, że „gdyby światło nie zapaliło się w Wilnie, zgasłoby w Polsce całej". Wśród tych którzy „zapalili" to światło w Wilnie i gorliwie je podsycali, naczelne miejsce zajmują bracia Śniadeccy: Jan i Jędrzej, przybysze z zachodniej dzielnicy polskiej — Wielkopolanie.

Jednemu z nich, mianowicie Jędrzejowi w setną rocznicę śmierci to przypomnienie poświęcamy. Miejsce urodzenia Jędrzeja Śniadeckiego, jak wielu innych znakomitych Polaków np. Mickiewicza nie jest dotąd ściśle określone. W miesięczniku „Ziemia" z września 1936 znajduje się artykuł p. n.: „Dom Śniadeckich w Żninie i ich metryki", gdzie wyraźnie stwierdzono, że miejsce urodzenia Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Żninie jest trudne dzisiaj do oznaczenia". Z metryki, której fotografię zawiera wspomniany zeszyt, dowiadujemy się, że Jędrzej urodził się 30 listo-

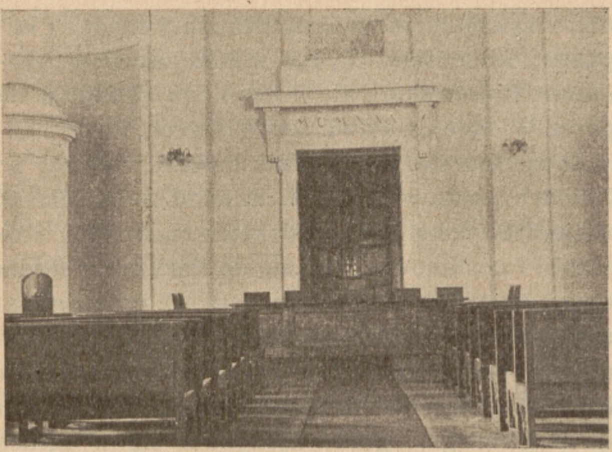

Jędrzej Śniadecki.

pada 1768 z rodziców wójta Jędrzeja i jego małżonki Franciszki i na chrzcie otrzymał trzy imiona Andrzeja, Mikołaja, Jana Nepomucena; chrztu dokonał przełożony kościoła żnińskiego w dniu 8 grudnia 1768 r. Żnin, stolica Pałuk, obszaru wielkopolskiego między rzeką Wełną a Notecią, za czasów dawnej Rzeczypospolitej należał do powiatu kcyńskiego, dzisiaj jest miastem powiatowym, znanym z tego, że w okolicy jego znajdują się głośne w Polsce i poza jej granicami wykopaliska grodu słowiańskiego w Biskupinie. Pierwsze nauki pobierał Jędrzej Śniadecki w szkole kanoników regularnych w Trzemesznie, należącym również jak Żnin do arcybiskupstwa Gnieźnieńskiego, następnie kształcił się w Krakowie w szkole wydziałowej Nowodworskiej *), gdzie celował zdolnościami, bystrością umysłu i pilnością; skończył szkołę średnią w 1787, przyczym na popisie publicznym otrzymał z rąk Stanisława Augusta złoty medal z napisem: diligentiae. Wyższe studia zaczął w Akademii Krakowskiej, ale już w lipcu 1791 udał się przez Wiedeń do Pawii we Włoszech, gdzie nauki lekarskie stały naówczas bardzo wysoko; po 2 latach studiów w Pawii uzyskał Śniadecki 16 maja 1793 roku stopień doktora medycyny i filozofii i postanowił udać się do Paryża na studia chemiczne; ale z powodu terroru, panującego wówczas w Paryżu, zmuszony zaniechać poznania ówczesnej chemii u źródła, skierował swe kroki do Anglii — najpierw do Londynu, potem do Edynburga, gdzie doskonalił się w sztuce i wiedzy lekarskiej w ciągu dwóch lat. W czasie pobytu w Edynburgu naszkicowane zostały pierwsze zarysy „Teorii jestestw organicznych" w języku łacińskim. Z Edynburga po krótkim zatrzymaniu się w Londynie a następnie w Wiedniu, wraca Śniadecki do kraju i przez Żywiec, Kraków, Lwów a następnie Wołyń, gdzie walczy z dżumą, zmierza do Wilna, aby objąć w szkole Głównej litewskiej katedrę chemii i farmacji. W październiku 1797 (data ścisła dotąd nie oznaczona) Jędrzej Śniadecki pierwszy w Polsce zaczął głosić z katedry akademickiej wiedzę chemiczną w języku polskim ku wielkiemu zgorszeniu ówczesnych akademików, którzy jak Poczobutt byli zdecydowanymi przeciwnikami pospolitowania nauki. Ten akt spospolitowania nauki akademickiej przez wykład chemii w mowie polskiej ojczystej był niezwykle doniosłym wydarzeniem w rozwoju kultury polskiej w bezpańEstwowej Polsce, świadczył on nie tylko o gotowości obrony kultury tradycyjnej, lecz i o postanowieniu unarodowienia jej i uprzystępnienia szerokim kołom społeczeństwa polskiego. Młody profesor chemii jednał sobie słuchaczy nie tylko mową polską, lecz i wykładem jasnym, logicznym, doskonale skonstruowanym a żywym nowej gałęzi wiedzy, mało dotąd upowszechnionej w kraju.

Śniadecki wystąpił odrazu jako zwolennik reformy Lavoisiera, twórcy nowoczesnej chemii, chociaż, jak powiedzieliśmy już wyżej, nie udało mu się dotrzeć do źródła samego nowej nauki w Paryżu podczas swoich lat wędrówki naukowej. O jego uznaniu dla dzieła Lavoisiera świadczy odpowiedź, dana przez Jędrzeja Napoleonowi w Wilnie na zapytanie, jakiej chemii naucza? Brzmiała ona krótko: „La chimie française, Sire". Uzupełnieniem działalności pedagogicznej w zakresie chemii poza wykładami, ilustrowanymi

*) Obecnie gimnazjum i liceum im. B. Nowodworskiego.

Sala posiedzeń Kuratorium O. S. Wil., w której w r. 1803 odbywały się wykłady J. Śniadeckiego.

demonstracjami, do których profesor przygotowywał się gorliwie, spędzając długie godziny w laboratorium chemicznym, była praca autorska. Dla licznych słuchaczy, rekrutujących się z młodzieży akademickiej i szerokich kół społecznych poza uniwersytetem, których uwagę utrzymywał w skupieniu i napięciu wykład w nowym obszernym audytorium przebudowanym w 1803 r. *), Śniadecki napisał pierwszy oryginalny podręcznik polski pod nagłówkiem „Początki chemii" i wydał go drukiem w r. 1800. Wprawdzie literatura polska posiadała już dzieła chemiczne przed Śniadeckiego „Początkami", były to jednak przeważnie przekłady; całokształt wiedzy chemicznej zgodnie z wymaganiami nauki współczesnej oryginalnie opracował i w szatę polską przyoblekł pierwszy Jędrzej Śniadecki, przezwyciężając ogromne trudności w zakresie słownictwa chemicznego i dla tego słusznie czcić w nim należy praojca piśmiennictwa chemicznego w Polsce. „Początki chemii" miały trzy wydania: I — w r. 1800, II — w 1807 i III — w 1816-17. Każde wydanie otrzymało dwa tomy i dążyło za postępem nauki, podając coraz to nowe zdobycze wiedzy chemicznej.

Autor „Początków chemii", świetny profesor — z katedry i w piśmie podkreślał dobitnie znaczenie młodej jeszcze naówczas naukowej gałęzi wiedzy: „chemia, która się w czasach naszych stała ulubionem zatrudnieniem uczonych, która jest zaszczytem późniejszych wieków, bo się w nich poczęła i do olbrzymiej

*) Dzisiaj sala konferencyjna w gmachu Kuratorium Okręgu Wileńskiego.

wzrosła potęgi, trafiła w tych czasach na taką matematyczną prawdę, która... może rzucić wielkie światło na wszystkie odnogi umiejętności natury" *). „Chemia jest nauką doświadczenia i obserwacji, jest matką największej części kunsztów, fabryk, rzemiosł a zatem umiejętnością praktyczną, z której rodzaj ludzki najrzeczywistsze odbiera korzyści"**).

Te dwie cytaty świadczą, jak trafnie ujmował Jędrzej Śniadecki znaczenie teoretyczne i praktyczne chemii. Trudno dodać coś istotnego do tych orzeczeń i dzisiaj, chyba zgodnie z sytuacją obecną należałoby położyć nacisk na znaczenie chemii w dziale obrony państwa. Śniadecki w Polsce bezpańswowej nie mógł tego uwzględnić.

Poza „Początkami chemii" Śniadecki wydał szereg innych publikacyj na tematy chemiczne. Niepodobna ich w wspomnieniu jubileuszowym poddawać rozbiorowi. Nadmienię tylko jeszcze, że w trosce o wykształcenie młodzieży Śniadecki opracował podręcznik elementarny dla szkół ówczesnego Księstwa Warszawskiego, p.t. „Krótki rys chemii dla użycia szkół narodowych Wielkiego Księstwa Warszawskiego (1810), ale rzecz nie wyszła z druku a sam rękopis, zdaje się, zaginął. Do roku 1822 chemia była głównym przedmiotem zainteresowań naukowych Jędrzeja Śniadeckiego, jako profesora na katedrze uniwersyteckiej, oraz badacza przyrody i pisarza. W 1822 Śniadecki po 25 latach pracy w zawodzie profesorskim w uniwersytecie wileńskim uzyskał emeryturę i wziął prawie zupełny rozbrat z chemią. Odtąd zainteresowania naukowe autora „Początków chemii" skupiły się na naukach biologicznych i lekarskich. Wspominaliśmy już o szkicu łacińskim „Teorii jestestw organicznych", w 1804 wyszedł z Warszawy pierwszy tom już opracowanego w polskim języku dzieła, drugi tom ukazał się w Wilnie w 1811; pierwszy tom został przełożony na język niemiecki (dwukrotnie) i francuski. W 1837 roku Śniadecki polecił druk nowego wydania „Teorii jestestw organicznych", zaopatrując je w przedmowę, w której stwierdzał, że „po tylu latach od pierwotnego ogłoszenia tego pamiętnego utworu, nic w nim co do głównych zasad teorii swojej do zmiany

*) Dzieła Jędrzeja Śniadeckiego, t. II, str. 214. Warszawa 1840.

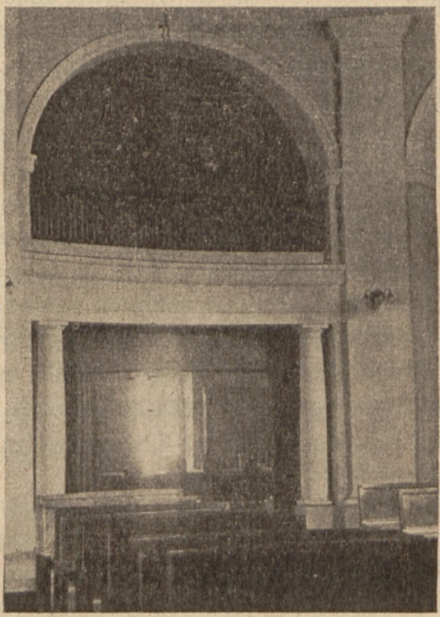
**) Tamże str. 184.

i poprawy nie znajdywał" *). Tom pierwszy „Teorii jestestw organicznych" objął ogólną biologię, tom drugi — fizjologię człowieka. Śniadecki nie zajmuje się kwestią powstania życia, jako pytania dla nauki nierozwiązalnego; przedmiotem jego dociekań są prawa życia organicznego; odrzuca samorództwo i twierdzi, że życie w przyrodzie polega na ciągłej przemianie materii, a za główny czynnik życia w ogóle uważa słońce.

Pozostawić musimy na uboczu liczne prace specjalne, ogłaszane w Pamiętniku Towarzystwa Lekarskiego, w Dzienniku Medycyny, Chirurgii i Medycyny, w Pamiętniku Lekarskim Warszawskim, ale nie możemy pominąć mającej jeszcze dzisiaj niepoślednie znaczenie dla wychowawcy rozprawy „O fizycznym wychowaniu dzieci". Rozprawa ta opublikowana była już w r. 1805 w „Dzienniku Wileńskim"; w r. 1822 Śniadecki wrócił znów do niej, przerobił ją gruntownie, zawierając w nowym opracowaniu ogromny zasób długiego doświadczenia i głębokiej obserwacji lekarza-filozofa. W tym dziełku Śniadecki domaga się równych praw w wychowaniu dla ciała i umysłu dziecka, podkreśla zależność stanu umysłu i charakteru od stanu zdrowia, radzi uczyć nie dużo, lecz gruntownie, zaprawiać dzieci do pracy, do ruchu, nie dopuszczać do próżniactwa.

Poza pracą naukową, poza praktyką lekarską, która zjednywała serca, wdzięczność licznych rzesz z różnych sfer społeczeństwa, Jędrzej Śniadecki, wychowanek epoki oświecenia i racjonalizmu toczył walkę na rozumy z ciemnotą, z przesądami i przywarami swego otoczenia, jak lenistwo umysłowe, fanatyzm, serwilizm, pijaństwo, szulerstwo, znęcanie się nad słabszym; należał on do Towarzystwa Szubrawców, które wydawało od r. 1817 „Wiadomości Brukowe" poświęcone satyrze społecznej.

O poczuciu obywatelskim samego autora „Początków chemii" świadczy najlepiej opinia o nim rektora Pelikana, wykonawcy zarządzeń Nowosilcowa, pogromcy uniwersytetu wileńskiego. W raporcie o profesorach wileńskich Pelikan w ten sposób charakteryzuje Jędrzeja Śniadeckiego: „powszechny dla niego w ostatnich czasach szacunek, ujawniony ze strony tak zwanych mylnie patryotów, budzi wątpliwości co do jego sposobu myślenia, nie należy również zapominać o tym, że syn jego (Józef) przystał do buntowników w powiecie zawilejskim, wyszedł stamtąd z szajką, i połączył się z partią Dembińskiego, obecnie zaś po zdobyciu Warszawy powrócił do Wilna. Również zięć jego, Michał Baliński ściągnął na siebie wielkie podejrzenie i był aresztowany" *).

Fragment d. sali wykładowej J. Śniadeckiego (obecnie sala posiedzeń Kuratorium).

Przeniesiony w r. 1822 na emeryturę Śniadecki w majątku nabytym w 1819 w powiecie oszmiańskim poświęcił się sprawom gospodarskim i praktyce lekarskiej, ale już po 2 latach powołany został na katedrę kliniki w uniwersytecie wileńskim. Katedrę tę zachował po zamknięciu uniwersytetu wileńskiego w 1832 r. w utworzonej zamiast uniwersytetu akademii medyko-chirurgicznej, w której nauczał do końca swoich dni, zyskując serca i umysły młodzieży, wielbiącej swego nieporównanego mistrza. W lutym 1838 r. Jędrzej Śniadecki zaniemógł ciężko i po 3 miesiącach ciężkiej choroby zgasł w dniu 11 maja (29 kwietnia starego stylu) 1838 r. Dzień pogrzebu wiel-

*) Życie Jędrzeja Śniadeckiego przez Michała Balińskiego, str. 82. Leszno i Gniezno 1840.

**) W 1905 A. Wrzosek wydał w Poznaniu w setną rocznicę pierwszego wydania Jędrzeja Śniadeckiego Teoryę jestestw organicznych z życiorysem autora i rozbiorem teorii.

*) H. Mościcki — Pod znakiem Orła i Pogoni, str. 248. Warszawa 1915.

kiego męża nauki i dobroczyńcy, lekarza - filozofa był dla Wilna dniem powszechnej żałoby. „Nieprzebrane tłumy ludzi różnego stanu, przeszło nawet 20 tysięcy mieszkańców towarzyszyło daleko zwłokom jego, ciągle niesionym za miasto przez samych uczniów Akademii“*).

Zwłoki praojca polskiego słownictwa chemicznego, autora „Początków chemii“ i twórcy „Teorii jestestw organicznych“ złożone zostały na cmentarzu wsi Horodnik w powiecie oszmiańskim, syn Józef uczcił pamięć ojca wielkiego pomnikiem marmurowym. W roku 1866 Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu uczciło tablicą pamiątkową w kościele w Żninie pamięć obydwóch braci Śniadeckich, Jana i Jędrzeja. Karol Libelt w odczycie, z tej racji wygłoszonym w dniu 12 stycznia 1866 w Kole Poznańskim, charakterystykę braci Śniadeckich zamknął w tych słowach: „Dwaj bracia Śniadeccy, jak dioskury na niebie błyszczeć zawsze będą w dziejach oświaty narodowej. Choć w różnych zawodach, bo jeden w astronomii, drugi w chemii głównie celował, równe geniuszu swego oddali naukom i krajowi zasługi, przytaczając jeszcze wiersz Brodzińskiego do kanclerza Chreptowicza:

„Bo jest Bóg, równie w słońcu, jak w pyłku cudowny.
„To i geniusz w mniejszem większemu równy.
„Śniadeckich równa czeka w potomności chwała,
*„Ten głosił cuda świata, ten drobnego ciała“***).

Przytoczone słowa świadczą dobitnie, jak bardzo najbliższa potomność ceniła w Jędrzeju Śniadeckim chemika. Z późniejszych objawów czci i pamięci dla pierwszego w mowie polskiej i piśmie polskim rzecznika chemii, wymienić należy skromny pomnik w przedsionku Instytutu Chemicznego we Lwowie, wzniesiony w 100-ną rocznicę objęcia katedry chemii w Wilnie przez Jędrzeja Śniadeckiego, plakietę bronzową w kościele Wizytek w Warszawie z fundacji J. Orzechowskiego, wykonaną w roku 1898, tablicę w Instytucie Jędrzeja Śniadeckiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, ufundowaną już w Odrodzonej Polsce.

O życiu i działalności Jędrzeja Śniadeckiego pomimo, że już 100 lat ubiegło od zgonu znakomitego Polaka, nie mamy pracy dość wyczerpującej. Szereg kwestyj domaga się rozwikłania, dla przykładu wymienię: data ścisła pierwszego wykładu chemii, studia uniwersyteckie zagraniczne w zakresie chemii, losy rękopisu podręcznika dla szkoły średniej. Z opracowań istniejących najszczegółowsze jest dwutomowe dzieło pod nagłówkiem: A Wrzosek — „Jędrzej Śniadecki — życiorys i zbiór pism“. Kraków 1910, tom I, str. 331, tom II — str. 406. Wybór pism z krótkim życiorysem J. Śn. opublikował M. Baliński w 6-ciu tomikach w Warszawie, 1840 r. p. n.: „Dzieła Jędrzeja Śniadeckiego“, tenże wydał oddzielnie „Życie Jędrzeja Śniadeckiego“ Leszno i Gniezno, 1840, str. 96.

Wybór pism Balińskiego nie zawiera „Początków chemii“, „Teorii jestestw organicznych“ „Rzeczy o rozpuszczeniu“ i „Rozprawy o nowym metalu“.

Sporo materiału znajdzie czytelnik w trzytomowym dziele Józefa Bielińskiego p. n. „Uniwersytet wileński (1179—1831) Kraków 1899—1900. Bibliografię prac Jędrzeja Śniadeckiego zestawił A. Wrzosek we wspomnianym dziele (t. II).

J. Harabaszewski.

*

BADANIE DZIECI UZDOLNIONYCH W PUBLICZNYCH SZKOŁACH POWSZECHNYCH MIASTA WILNA W ROKU SZKOLNYM 1936/37.

W roku szkolnym 1936/37 zostały po raz pierwszy przeprowadzone w Wilnie badania dzieci uzdolnionych, uczęszczających do publicznych szkół powszechnych celem wyboru najwybitniejszych z nich i ułatwienia im nauki w szkołach typu gimnazjalnego. Selekcja została dokonana przez Poradnię Zawodową Stow. „Służba Obywatelska“.

W przeprowadzeniu badań Poradnia oparła się na wzorach zaczerpniętych z praktyki Poradni Zawodowej Tow. „Patronat nad Młodzieżą Rzemieślniczą i Przemysłową“ w Łodzi. Korzystano przy tym z artykułu sprawozdawczego p. M. Więckowskiej [1]), kierowniczki Poradni,

*) M. Baliński, jak wyżej str. 89-90.

**) Karol Libelt — Dwaj bracia Śniadeccy — Poznań, str. 5.

[1]) Opieka nad dzieckiem uzdolnionym w Łodzi. Polskie Archiwum Psychologii 1935/36.

oraz z materiału do badań, uprzejmie przez Nią użyczonego. Wybrano do naśladowania wzory łódzkie dlatego, że metody Poradni tamtejszej zdały już niejako egzamin: sprawdzono, że z 67-orga dzieci uznanych za uzdolnione i popieranych w szkołach średnich, 78% uczy się dobrze lub bardzo dobrze, 16% — dostatecznie, o 6% dzieci brak danych.

Szczegółowy tok prac przy dokonywaniu selekcji dzieci uzdolnionych w Wilnie przedstawiał się następująco:

W lutym 1937 r. rozesłano do publicznych szkół powszechnych karty indywidualne. Szkoły żeńskie miały je wypełnić dla wszystkich uczennic kl. VI i VII w związku z udzielaniem im porad zawodowych; na kartach uczennic, według opinii szkoły wybitnie uzdolnionych a jednocześnie przejawiających duże wartości charakteru, miała być zrobiona notatka, że uczennica powinna uczyć się w gimnazjum ogólnokształcącym ew. zawodowym. Szkoły męskie miały wybrać uczniów wybitnych z klas VI i VII i wyłącznie dla nich wypełnić nadesłane karty indywidualne.

Wciągnięto do badań nie tylko uczniów kl. VI, której ukończenie pozwala kandydować do szkół typu gimnazjalnego, ale i uczniów kl. VII. To posunięcie okazało się bardzo szczęśliwe, ponieważ w klasach VII-ych znalazła się dość duża ilość [2]) uczniów zdolnych, którzy wskutek złych warunków materialnych nie wstąpili do gimnazjum po ukończeniu kl. VI.

Badania zgłoszonych dzieci trwały od 17 kwietnia do 24 maja 1937 r. Zbadano ogółem 10 grup dzieci, w tym:

	Z kl. VI	Z kl. VII	Razem
Chłopców . .	49	74	123
Dziewcząt . .	46	32	78
Razem . .	95	106	201

W badaniach były używane następujące testy: test Ebbinghausa (uzupełnianie luk), analogii, test pamięci logicznej, szeregi matematyczne oraz odmiana testu Masselona (układanie historyjek z użyciem 3-ch podanych wyrazów).

Testy te były stosowane w odmianach trudnych ze względu na to, że chodziło o selekcję dzieci najzdolniejszych; ten moment w doborze testów okazał się szczęśliwy, ponieważ on właśnie umożliwił wybór uczniów najlepszych spośród dużej ilości uczniów dobrych.

Przy poprawie testów używano łódzkiego klucza do oceny; przy ocenie wyników — łódzkich centyl; na ustalenie własnego klucza i własnych centyl Poradnia nie mogła sobie pozwolić częściowo wskutek braku czasu, częściowo wskutek zbyt małej ilości dzieci zbadanych.

Po ocenie testów dokonano wstępnego wyboru uczniów najlepszych. Wybrano zasadniczo uczniów, którzy otrzymali centyle inteligencji od 90 do 100. Były jednak pewne odchylenia: troje dzieci odrzucono, ponieważ nie osiągnęły dostatecznie dobrych wyników w teście szeregów matematycznych lub wykazały pewne braki w teście historyjek.

Ostatecznie wybrano 49 dzieci; w tym

	Z kl. VI	Z kl. VII	Razem
Chłopców . .	13	11	24
Dziewcząt . .	13	12	25
Razem . .	26	23	49

Uwaga: Już po dokonaniu selekcji i umieszczeniu dzieci w gimnazjach Poradnia ustaliła własny klucz do oceny oraz centyle wileńskie dla chłopców; dla dziewcząt nie dokonano tego ze względu na zbyt małą grupę zbadanych (78 dziewcząt).

Po porównaniu wyników selekcji na podstawie jednych i drugich centyl okazało się, że, — gdyby zastosowano centyle wileńskie i wybrano 25 najlepszych chłopców, — to do tej grupy trafiłoby: 12-tu chłopców z centylami od 90,0 do 100,0 i 13 chłopców z centylami od 80,0 do 99,5 przy tym wśród tych 13-tu znalazłoby się 3-ch chłopców nie wybranych na podstawie centyl łódzkich (otrzymali centyle wileńskie: 82,0 84,0, 87,0, a odpowiednie centyle łódzkie były również: 82,0, 84,0, 87,0); nie trafiłyby natomiast zupełnie do grupy dzieci wybranych 3-ch chłopców, którzy osiągnęli centyle łódzkie 91,5, 93,0 przy centylach wileńskich odpowiednio: 77,5, 77,5, 75,0 [3]). Natomiast przy stosowaniu centyl

[2]) 47% uczniów uznanych za najwybitniejszych na podstawie badań.

[3]) Pierwszy z tych chłopców nie został zakwalifikowany przez Poradnię do grupy dzieci wybranych wskutek pewnych braków w teście historyjek (por. wy-

łódzkich w grupie 25 najlepszych chłopców wszyscy otrzymali centyle od 90 do 100.

Jak z tego widać wystąpiły pewne różnice między oceną chłopców przy pomocy centyl łódzkich a wileńskich. Na ogół większe zróżnicowanie ocen inteligencji zaznaczyło się przy stosowaniu centyl wileńskich, ponieważ były one obliczone w grupie 123 chłopców, natomiast centyle łódzkie — w grupie 475-ciu.

*

Po dokonaniu wstępnego wyboru uczniów najlepszych przystąpiono do porozumiewania się z wychowawcami wzgl. kierownikami szkół powszechnych, do których uczęszczały wybrane dzieci. Rozważono wspólnie każdą kandydaturę z punktu widzenia:

1) uzdolnień dziecka i wartości charakteru dających się zaobserwować w szkole,

2) warunków materialnych i możliwości dalszego kształcenia się,

3) typu szkoły, który by najbardziej się nadawał dla omawianego dziecka.

W ten sposób ustalono, którzy uczniowie zasługują na poparcie.

Należy dodać, że na wniosek kierowników szkół wciągnięto na listę dzieci wybranych 2-ch chłopców, którzy osiągnęli centyle łódzkie niższe od 90 (83,5; 87,5) [4]) oraz 2 dziewczynki, które otrzymały centyle: 88,5; 90,0 [5]). Natomiast skreślono z listy parę dzieci o centylach powyżej 90,0 na skutek ujemnej opinii szkoły.

Trzeba podkreślić, że w swej akcji Poradnia zawodowa spotkała się z całkowitym zrozumieniem i dużą przychylnością kierowników i nauczycieli szkół powszechnych. Nie szczędząc czasu udzielali oni Poradni możliwie wyczerpujących informacyj i przejawiali żywe zainteresowanie zarówno pracą podjętą przez Poradnię, jak i losem dzieci uzdolnionych niezależnie od tej akcji.

*

Wreszcie wezwano do Poradni wybrane dzieci wraz z rodzicami celem nawiązania z nimi bezpośredniego kontaktu. Ustalono przy tym ostatecznie najodpowiedniejszy typ gimnazjum dla każdego z tych dzieci oraz wysokość ewentualnych zwolnień od taksy administracyjnej. Jednocześnie zobowiązano dzieci, aby zgłaszały się do Poradni Zawodowej podczas całego pobytu w gimnazjum i informowały Poradnię o swoich postępach.

Po porozumieniu się ze szkołami i z rodzicami ustalono ostateczną listę dzieci, którymi Poradnia miała się zaopiekować w r. szk. 1937/38. Grupa ta obejmowała 16-tu chłopców i 11 dziewczynek.

*

Kuratorium O. S. W. zakomunikowało państwowym szkołom średnim ogólnokształcącym i zawodowym nazwiska dzieci uzdolnionych wraz z krótkim opisem sposobu ustalenia listy oraz zapewniło dzieciom możliwość uzyskania ulg lub zwolnień od taksy administracyjnej już w pierwszym półroczu r. szk. 1937/38 pod warunkiem, że zdadzą egzamin i wykażą się dobrymi postępami w pracy szkolnej.

Szkoły średnie	Poradnia podjęła się opieki		Do egzaminów stanęło		Egzamin zdało	
	Chł.	Dz.	Chł.	Dz.	Chł.	Dz.
Gimnazja ogólnokształcące	9	8	9	8	9	6
Gimnazjum elektryczne	3	—	3	—	3	—
Gimnazjum mechaniczne	3	—	2	—	2	—
Gimnazja kupieckie .	1	1	1	1	1	1
Gimnazjum krawieckie	—	1	—	1	—	1
Seminarium ochroniarskie	—	1	—	1	—	1
Razem . .	16	11	15	11	15	9

Wyniki egzaminów wstępnych ujmuje następująca tabelka:

Wynik	Chłopcy	Dziewcz.	Razem
Bardzo dobry . . .	1	—	1
Dobry	12	9	21
Dostateczny	2	—	2
Niedostateczny . . .	—	2	2
Razem . .	15	11	26

żej); drugi uczy się obecnie w VII kl. szkoły powszechnej, ponieważ rodzice nie chcieli oddać go do gimnazjum ze względu na młody wiek; trzeci przestał uczęszczać do gimnazjum z przyczyn, które zostaną omówione niżej.

[4]) Pierwszy uczy się w gimnazjum dobrze, drugi — bardzo dobrze.

[5]) Obie uczą się obecnie dobrze.

Za wynik bardzo dobry uważano taki wynik egzaminu, w którym średnia arytmetyczna stopni z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych wynosiła od 4,5 w górę; za wynik dobry — średnią arytmetyczną od 3,5 w górę; za wynik dostateczny — średnią arytmetyczną poniżej 3,5 pod warunkiem, że uczeń zdał egzamin; wynik niedostateczny otrzymywał uczeń, który egzaminu nie zdał.

*

W styczniu bieżącego roku szkolnego Poradnia zebrała informacje o postępach dzieci za I półrocze. Okazało się, że z 24-orga dzieci przyjętych do gimnazjów uczęszcza do nich obecnie 21. Z pozostałych trojga: dwóch chłopców nie zdecydowało się na naukę w gimnazjum mimo namów Poradni, a to wskutek bardzo złych warunków materialnych; jeden przestał uczęszczać do gimnazjum (por. wyżej) wskutek niedostatecznych postępów, spowodowanych nie przez brak uzdolnień, lecz przez niewłaściwe ustosunkowanie się matki do nauki syna. Spośród 21 dzieci uczących się w szkołach średnich 16-oro uczy się dobrze lub bardzo dobrze; 4-oro — dostatecznie (w tym dwoje ma po jednej niedostatecznej ocenie na świadectwie półrocznym); jeden uczeń — niedostatecznie, t. zn. ma 2 oceny niedostateczne.

Należy zaznaczyć, że opieka Poradni nad tymi dziećmi nie skończyła się po umieszczeniu ich w gimnazjach. W bieżącym roku szkolnym dzieci utrzymują żywy kontakt z Poradnią, zwracając się do niej z wszelkimi potrzebami i dzieląc się swymi radościami. Poradnia ze swej strony ułatwiła dzieciom całkowite lub częściowe zwolnienie od taksy administracyjnej już w pierwszym półroczu, dostarczyła niektórym dzieciom podręczników, wystarała się o bezpłatne śniadania od opiek rodzicielskich.

Dr J. Pelcowa.

*

NAUCZANIE ŁACINY W SZKOŁACH ŚREDNICH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH W OKRĘGU SZKOLNYM WILEŃSKIM.

W dniu 17 stycznia 1938 r. odbyła się w Wilnie konferencja rejonowa nauczycieli języka łacińskiego przy udziale 57 osób z całego Okręgu. Po zagajeniu konferencji przez p. Wygonowskiego, kierownika grupy metodycznej, wygłosiła p. Kruszyńska (Słonim) referat na temat: „Kilka kwestyj w związku z nauczaniem łaciny w liceum", w którym poruszyła sprawy metody, materiału nauczania, oraz pomocy naukowych, opierając swe wywody na doświadczeniach poczynionych w tegorocznej klasie licealnej. Ze względu na konieczność uzupełnienia braków językowych nie może prelegentka podnieść poziomu nauczania do norm programowych. Przerabia z Cycerona — mowę Pro Archia poëta, z Wergiliusza — Eneidy ks. I-ą. Praktyka wykazuje, że ilość wierszy z prozy i poezji, wyznaczona przez program, może być przerobiona. Praca idzie normalnie. Na zakończenie prelegentka podnosi sprawę braku pomocy naukowych.

Następnie p. St. Wygonowski wygłosił referat p.t. 1) „Wyniki realizacji nowego programu i wnioski na przyszłość", 2) „Uwagi o nauczaniu łaciny w liceum". Referat opracowany na podstawie własnych spostrzeżeń prelegenta oraz opinji nauczycieli i kierowników ognisk metodycznych filologii klasycznej, wypowiedzianych na konferencjach i zjazdach, poruszał 3 zagadnienia: sprawę wyników, przyczyny dostrzeżonych braków, oraz środki zaradcze.

Wyniki. W zakresie materiału leksykalnego, który jest tak ważny w nauce łaciny, są duże braki: copia verborum przeciętnego ucznia jest znacznie mniejsza od wymaganych przez program 1300 wyrazów. Morfologia jest na ogół opanowana, lecz wyczuwa się brak należytego wyćwiczenia. Nauczanie składni, ujmowanej bardzo rozmaicie, nasuwa najwięcej zastrzeżeń. W dziedzinie wiadomości z kultury młodzież na ogół wykazuje orientację zadowalającą. Umiejętność samodzielnego czytania tekstów — niewystarczająca.

Przyczyny braków tkwią częściowo w uczniach, którzy wstępują do gimnazjum bez należytego rozumienia zjawisk gramatycznych, częściowo w nauczycielach, uczących bardzo często po dawnemu i usiłujących zrealizować w ramach nowego programu dawny materiał. Dotyczy to przede wszystkim składni; tu bardzo wielu nauczycieli nie przeprowadza selekcji w materiale. Z trudności, wynikających z samego programu, najważniejsze są: szybkie tempo nauki gramatyki w klasie III-ej, przeskok od czytanki do autora w tej klasie, oraz mozaika autorów w klasie IV-ej.

Środki zaradcze ku osiąganiu wyników: a) w zakresie materiału leksykalnego: wzmóc egzekutywę, intensywniej odpytywać słówka i zwroty na początku lekcji i nawracać do nich w dalszym ciągu, wypisywać słówka z lekcji na lekcję oraz prowadzić słowniczek specjalny (grupy gramatyczne i znaczeniowe), b) w zakresie morfologii, która obok materiału leksykalnego jest działem nadzwyczajnie ważnym: materiał przyswajać drogą ciągłych ćwiczeń, poświęcając na to kilka końcowych minut na każdej lekcji, c) w zakresie składni przeprowadzić bezwarunkowo dużą selekcję, odrzucając materiał, nie wymieniony w programie. Przy tłumaczeniu tekstów należy jak najbardziej wdrażać młodzież do pracy samodzielnej i pobudzać ją do czynnej postawy przy nauce. Metoda kombinacji i analizy (razem) jest tutaj najbardziej wskazaną.

Uwagi o nauczaniu w liceum: Nauczanie przechodzi obecnie okres próby. Sprawa, o ile idzie o teksty, jest wyraźna i łatwa. Jak się zdaje, prawie wszędzie z Cycerona czytane są tylko mowy; dzieła filozoficzne w praktyce odpadają. Cel nauki: doprowadzenie do umiejętności przetłumaczenia nieprzerabianego a nietrudnego tekstu prozaika, czytanego w szkole. Przekład ustny jest codziennym środkiem do osiągnięcia tego celu. W sprawie pomocy naukowych zapowiedziane jest wydanie „Poradnika". Obecnie trzeba organizować pracownie humanistyczne, w których, jako najważniejsze pomoce należy zebrać kilka kompletów tekstów Neposa, Cezara, Eutropiusa, Valeriusa (po kilkanaście egzemplarzy), słowniki, biblioteczkę Filomaty. Środki na to daje dyrekcja szkoły. Przy nauce w liceum specjalny nacisk należy położyć na samodzielną i czynną postawę ucznia. Metoda kombinacji i analizy i tutaj da dobre rezultaty.

Po referatach odbyły się 2 lekcje: 1) p. J. Zawirowskiego w kl. I licealnej Gimn. Ad. Mickiewicza i 2) p. Wł. Burczyka w kl. III Gimn. im. Kr. Z. Augusta. Lekcje wykazały normalny bieg pracy w liceum, oraz dobre wyniki w klasie gimnazjalnej.

Po przerwie odbyła się dyskusja nad referatami i lekcjami. Rezultaty dyskusji streszczają się w następujących postulatach:

1) Przy nauczaniu mieć na względzie przede wszystkim osiąganie wyników; szczególnie ważne są wyniki w dziedzinie materiału leksykalnego i morfologii.

2) Wykorzystywać skrupulatnie lekcję, oraz stanowczo kontrolować zadany materiał.

3) Zwracać specjalną uwagę na moment zadawania.

4) Cały przerobiony materiał utrzymywać w stanie aktywności; nawracać do materiału przerobionego.

5) Przy nauce mocno podkreślać elementy P. W. Stwarzać odpowiednią atmosferę. Baczyć na postawę ucznia, na sposób odpowiadania (głośno, wyraźnie, śmiało).

Na zakończenie konferencji odbył się wykład naukowy prof. U. S. B. dr Stefana Srebrnego na temat: „Ze studiów nad Ajschylosem".

Stefan Wygonowski.

*

PRÓBA REALIZACJI REPERTUARU „TEATRU LUDOWEGO" W SZKOLE.

Jednym z naczelnych haseł krajoznawstwa jest zbliżenie się młodzieży do ludu, by „poznać jego pieśń i mowę, jego dolę, trud". Jednym ze środków, prowadzących do tego celu, jest inscenizowanie obrzędów i pieśni ludowych.

Koło Krajoznawcze Pryw. Gimnazjum Żeńskiego Zgrom. SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu w Wilnie od szeregu lat próbowało inscenizować obrzędy z życia naszego ludu. Przed paru laty wystawiło obrazek sceniczny „Franusiowa dola" w układzie J. Cierniaka, ilustrujący życie chłopa w Krakowskim „od kolebki aż do zgonu". Odegrało także „Pastorałki" L. Schillera, osnute na melodiach ludowych, opracowanych przez Maklakiewicza. W bież. roku szkolnym zrealizowano dalsze ogniwo roku obrzędowego, a mianowicie „Zapusty w obyczajach ludu polskiego". Wobec tego, że od jesieni r. 1937 coraz głośniej rozbrzmiewały echa z ziemi kieleckiej z terenu Centralnego Okręgu Przemysłowego, Koło Krajoznawcze postanowiło zapoznać się z pieśnią i obrzędami zapustnymi ziemi kieleckiej i krakowskiej.

Na program przedstawienia p.t. „Zapusty w zwyczajach ludu polskiego“ złożyły się następujące obrazy: „Kulig“, obrazek sceniczny z życia dworków szlacheckich, kiedy to na zapusty objeżdżano kuligiem przy dźwiękach janczarów i muzyki, przy świetle pochodni od dworu do dworu, zabierając po drodze młodzież i starszych. Bawiono się hucznie po kilka dni z rzędu, a pieśń Franciszka Bohomolca z w. XVIII „Kurdesz, kurdesz nad kurdeszami“ rozbrzmiewała po drogach.

Nie tylko bawiono się ochoczo we dworach, ale i po wsiach lud wiejski zachowuje szereg ciekawych i malowniczych obyczai, a więc w Krakowskim po wsi od chaty do chaty, w otoczeniu przystrojonej świty, chodzi „Zapust — mantuański książę“, przybrany w kożuch i słomiane powrósła, wygłaszając humorystyczne oracje i urządzając zapustną zabawę „Podkoziołka“ z typową przyśpiewką:

„A trzeba dać koziołkowi, trzeba dać!“. Zapustnicy tańczą z dziewczynami i zachęcają do wykupienia się datkiem, który w czasie tańca rzuca dziewczyna na talerz, stojący pod beczką, na której znajduje się głowa koziołka, strużona z drzewa.

Trzecim obrazkiem był „Taniec na len“. W zapusty młode i stare gospodynie palą słomę, tańczą i skaczą przez kłodę, aby len dobrze urodził. „Poskoczę malutko, len rośnie wolniutko! Przeskoczę polano, a lnu pod kolano! Podskoczę ja w górę, a len aż pod chmurę!“ I tu zaczyna się zawrotny taniec, aż do upadłego!

W tym samym czasie chodzą chłopcy po wsiach z różnymi maszkarami, jak bociany, niedźwiedzie, turonie i kozy. Zainscenizowałyśmy więc obrazek p. t. „Z kozą i turoniem“. Jeden z zapustników, przykryty derą, trzyma głowę kozy lub turonia. Głowy te są w ten sposób skonstruowane przez wiejskich majstrów, że dolna szczęka porusza się w takt mówionej oracji lub śpiewu. Turoń i koza straszą zebrane dziewczęta w izbie, wywołując wiele śmiechu i uciechy. W końcu turoń zrzuca derę, porywa dziewczynę i zaczynają się tańce (krakowiaki, oberki).

W drugiej części wieczoru chór szkolny odśpiewał szereg świętokrzyskich pieśni weselnych („Seroka woda“, „Oj, Maryś, Maryś!“, „Oj, Maryś moja!“, „Niechaj będzie pochwalony“), nadto przedstawiono kilka zwyczajów weselnych z okresu zapust.

Po wsiach odbywają się wtedy liczne wesela. Punktem kulminacyjnym uroczystości weselnych są oczepiny: zdjęcie weselnego wianka, a nałożenie cepca pannie młodej. Obrzęd ten odbywa się w komorze w obecności mężatek i druhen przy świetle zapalonych łojówek. Nadzwyczaj melodyjne są piosenki śpiewane w czasie ocepin. Panna młoda rozstaje się z wiankiem — symbolem młodości i beztroski, a teraz przyjdą obowiązki żony i matki. Dziewczyny rzewnie płaczą przy rozstaniu się z wiankiem. Gdy ocepiny są już dokonane, do komory wpada pan młody z druhami i wtedy odbywa się obrzędowy taniec „Przepiórka“. Jest to inscenizacja znanej piosenki „Uciekła mi przepióreczka w proso, a ja za nią nieboraczek boso!“ Panna młoda — przepiórka — schowała się wśród grona druhen, które ją otaczają kołem i stoją z podniesionymi rękami, imitując łan zboża. Pan młody z druhami otacza druhny(śpiewając: „Trzeba by się pani matki spytać, czy pozwoli przepióreczkę schwytać, oj dziś, dziś, tra-la-la...“ Na to druhny odpowiadają: „Trzeba ją, Jasieńku, złapać“ w trakcie tego przepiórka ucieka, a druhowie gonią i t. d. Taniec ten kończy się wreszcie pojmaniem przepiórki. Wreszcie następuje ostatni obrzęd weselny. Druhowie wnoszą piękną skrzynię malowaną z wianem panny młodej. Następuje pożegnanie z rodziną i ogólny śpiew kończy tę uroczystość.

W zapusty, inaczej zwane kusaki, istnieje na wsi obrzęd „Wywożenie żeńcowej“. Młode mężatki muszą się wkupić do grona starych gospodyń. W tłusty wtorek gospodynie wyprowadzają „młódkę“ z domu, ganią jej gospodarstwo, boleją nad brakiem wprawy w gospodarzeniu i grożą wywiezieniem z wioski. Stoi powózka (taczka, przybrana kwiatami), na którą sadzają młódkę i wywożą ze wsi. Młoda gospodyni śpiewa:

„Choć w tym roku poślubiona,
Jestem ślicznie urządzona,
Piekę pączki, niby złoto,
Poczęstuję was z ochotą,
Hop, hop, hejże ha!
i t. d.

Obdarowuje swe sąsiadki dobrym chlebem, smacznymi pączkami; zyskuje uznanie kumoszek i zostaje przyjęta do grona gospodyń. Huczna polka kończy obrzęd wywożenia żeńcowej.

Nie tylko po dworach i wsiach ochocznie ba-

wiono się w zapusty, ale i w miastach, a zwłaszcza na rynku krakowskim przekupki wyprawiały huczne kusaki t. zw. „Rwanie combra". Istnieje podanie, iż za dawnych lat w Krakowie żył burmistrz Comber, utrapienie przekupek i gawiedzi miejskiej. W pewien tłusty wtorek zmarło się Combrowi; wówczas przekupki z wielkiej uciechy, iż wreszcie pozbyły się postrachu, urządziły na rynku wielką zabawę, tańcząc z przechodniami przy dźwiękach hucznej muzyki. Najrezolutniejsza przekupka „mądra Maryna" rej wodziła, wygłaszając oracje, kierując zabawą. W pewnej chwili na rynku pojawiał się „Comber", kukła ze słomy, imitująca burmistrza, a symbolizująca zimę.

„Przyniosłyśmy chochoła, już nam zimy nie zwoła,
Bo na wiosnę śliczne maje, słońce wstaje kwitną maje,
Więc topimy chochoła!"

I tu następuje moment „czombrzenia": rozrywania chochoła:

„Rozrywajmy go na ćwierci, oddajmy chochoła śmierci"!

Na zakończenie następuje charakterystyczna pantomina babskiego tańca „w całej Polsce aż po kraniec w mięsopusty babski taniec" niech słynie.

„A nad Wilię, Ku Dźwinie, wieść o naszym czombrze płynie".

Huczne zabawy karnawałowe dochodziły do największego nasilenia we wtorek zapustny. To też i nasze przedstawienie zakończyłyśmy dziarskim mazurem.

Z uderzeniem północy milkły basy, skrzypki, ustawała zabawa. „Wstępna środa następuje, pani matka żur gotuje".

*

Powyższe przedstawienie dostosowałyśmy do żeńskiego zespołu.

Materiał czerpałyśmy z O. Kolberga „Lud", Z. Glogera „Rok Polski w życiu, tradycji i pieśni", z roczników „Teatru Ludowego" oraz z repertuaru biblioteki wieczornicowej oraz „Pieśni Świętokrzyskich" Hławiczki.

Poszczególne obrazki naszego przedstawienia wykonały oddzielne zastępy klasowe od kl. I do VIII włącznie, co nadzwyczaj ułatwiło pracę reżyserską. Wstępne słowo oraz conferencierkę prowadziła bardzo udatnie uczennica klasy I licealnej. Nad całością przedstawienia czuwało grono kilku osób: opiekunka koła pełniła funkcję reżyserską, nauczycielka śpiewu opracowała chóry oraz ilustrację muzyczną przedstawienia, nauczycielka rysunków objęła kierownictwo artystyczne, nauczycielka ćwiczeń cielesnych i uczennica kl. VIII opracowały tańce, w pracowni zajęć praktycznych wykonano szereg teatralnych rekwizytów, plakaty, programy i zaproszenia, utrzymane w stylu ludowym, wykonały członkinie Koła Artystycznego.

Kostiumy krakowskie pochodziły częściowo z garderoby teatralnej Koła Krajoznawczego Gimnazjum, częściowo zaś zostały wypożyczone z kostiumerii Związku Teatrów i Chórów Ludowych (przy K. O. S. Wil.).

Przedstawienie odbyło się w sali Gimnazjum na podwyższeniu bez kulis i kurtyny, mającym połączenie bezpośrednie z widownią, na tle granatowych kotar, co stanowiło znakomite, kontrastowe tło dla barwnych kostiumów krakowskich.

Praca nad całością przedstawienia trwała 2 miesiące, dając kierownictwu przedstawienia, artystkom oraz publiczności barwny obraz obrzędów zapustnych ludu polskiego.

B. Cywińska.

*

ZAPISUJMY SIĘ NA CZŁONKÓW TOWARZYSTWA POPIERANIA BUDOWY PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH!

Z MATERIAŁÓW LICZBOWYCH K. O. S. W.

Publiczne biblioteki oświatowe i czytelnictwo powszechne.

Stan w roku 1937 (lipiec) w 20 powiatach Okręgu Szkolnego.

Liczba korzystających z bibliotek stanowi 3% w stosunku do liczby ludności powyżej 10 lat.

L. p.	Województwo	Liczba bibliotek									Liczba tomów			Liczba czyteln.			Liczba wypoż. tom.			Komplety ruchome do poz. Nr 8
			Central powiatow. bibliotek ruchom.				Bibliotek stałych													
			samorząd.		społeczn.				w tym											
		Ogółem	liczba central	liczba bibl. ruchomych	liczba central	liczba bibl. ruchomych	samorządow.	społecznych	polskich	innych	Ogółem	W bibliotekach samorządowych	W bibliotekach społecznych	Ogółem	W bibliotekach samorządowych	W bibliotekach społecznych	Ogółem	W bibliotekach samorządowych	W bibliotekach społecznych	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	Wileńskie*)	138	9*	479	3	22	66	60	126	—	132383	61255	71128	20564	13119	7445	423049	261482	161567	65
2	Nowogródzkie . .	129	8	494	6	59	68	47	115	—	128961	76675	52286	28517	22503	6014	360211	184238	175973	171
3	Białostockie . .	66	4	168	1	19	42	19	61	—	68533	46999	21534	16185	12051	4134	122460	80236	42224	98
	Razem .	333	21	1141	10	100	**) 176	126	302	—	329877	184929	144948	65266	47673	17593	905720	525956	379764	334
	*) W tym miasto Wilno .	—	1*	19	—	—	2	4	—	—	49957	20503	29454	5776	2154	3622	229073	133617	95456	—

UWAGI: **) Do pozycji Nr 8: wysyłają komplety ruchome uwidocznione w poz. 21.

*

SPRAWOZDANIE

Państwowej Biblioteki Pedagogicznej w Grodnie

za rok 1937.

Rok 1937 zaznaczył się w Bibliotece zmianą kierownictwa. Mianowicie we wrześniu ustąpił na własną prośbę po czteroletniej pracy dotychczasowy honorowy kierownik P. B. P. prof. M. Pęczalski, który zreorganizował i uruchomił w r. 1933 po dłuższej przerwie Państwową Bibliotekę Pedagogiczną w Grodnie. Nowym kierownikiem został prof. A. B. Cyps.

Wypożyczalnia.

Ilość dni otwarcia w roku wynosiła 322 dni po 6 godz. dziennie. Przy korzystaniu z wypożyczalni czytelnicy opierali się na tymczasowym regulaminie, regulującym warunki korzystania z wypożyczalni.

Skład osobowy czytelników był następujący:

1. Nauczycielstwo szkół średnich miejscowych 93
2. Nauczycielstwo szkół powszechnych miejscowych 110
3. Nauczycielstwo szkół powszechnych zamiejscowych 98
4. Młodzieży szkolnej (tylko szkół średnich) 274
5. Innych 20

razem ilość czytelników na 31.XII.37 r. 595.

Ruch w wypożyczalni obrazuje następująca tablica:

Ilość odwiedzin	Ilość wypożyczonych książek	Przeciętna miesięczna odwiedzin	Przeciętna miesięczna wypożyczeń	Przeciętna dzienna odwiedzin	Przeciętna dzienna książek
11.148 od 356 (lipiec) do 1811 (październik)	13.005 od 406 (lipiec) do 1909 (październik)	929	1083	od 14 (lipiec) do 60 (listopad)	od 28 (lipiec) do 60 (listopad)

Największą liczbę wypożyczeń dziennych zanotowano w grudniu — 129 osób, najmniejszą liczbę wypożyczeń dziennych zanotowano w lipcu — 14 osób.

Trzeba zaznaczyć, że według regulaminu młodzież wypożycza I książkę, dorośli 2 książki.

Nauczycielstwo szkół powszechnych zamiejscowych wypożycza książki grupami dla ognisk. Takich większych grup, które liczą od 10 do 22 czytelników, jest kilka. Stałym dążeniem Biblioteki jest jaknajwiększe ułatwianie wypożyczeń czytelnikom zamiejscowym.

Czytelnia.

W roku sprawozdawczym oddano do użytku czytelnię dla młodzieży, gdzie zaznacza się duża frekwencja od 15 do 30 osób dziennie. Młodzież korzysta przeważnie z biblioteki podręcznej i roczników czasopism młodzieżowych. Ruch w czytelni dla dorosłych przedstawił się w postaci 4.388 odwiedzin.

Biblioteka prenumeruje czasopisma naukowe i ogólne tylko w języku polskim. Czasopisma młodzieżowe wydzielone są z ogólnych i umieszczone na osobnej półce w czytelni młodzieżowej.

Księgozbiór.

Ilość książek zainwentaryzowanych i zakatalogowanych w roku sprawozdawczym wynosi 846 tomów. Książek naukowych i czasopism 408 tomów, 420 wolumniów, książek beletrystycznych i dla młodzieży 438 tomów 486 wolumniów. Duża ilość książek w drugiej pozycji tłumaczy się tym, że w roku 1937 Biblioteka starała się skompletować dział książek z lektury uzupełniającej dla młodzieży, nawet po kilka egzemplarzy. Stan księgozbioru wynosił na 31.XII.37 r. 5273 tomy. W roku przyszłym polityka biblioteczna pójdzie po linii kompletowania do kilku egzemplarzy podstawowych książek pedagogicznych, aby mieć materiał do wysyłki na prowincję.

Biblioteka otrzymała w tym roku z kilku firm wydawniczych około 80 podręczników szkolnych, a także książki z Biblioteki M. W. R. i O. P.

W związku z rozszerzeniem czytelni zakupiono 1 stół duży i zegar ścienny. Do czytelni młodzieżowej potrzeba krzeseł, gdyż odczuwa się brak miejsca. Do magazynu zakupiono 2 półki na książki i ustawiono na środku pokoju, skutkiem czego wytworzyła się ciasnota, która nie pozwala normalnie pracować. Przy takim rozmieszczeniu półek trzeba było kilka razy zmieniać i poprawiać instalację elektryczną i mimo to, oświetlenie magazynu nie jest dostateczne. Z prac wewnętrznych rozpoczęto pracę nad przepisaniem i ujednostajnieniem katalogu alfabetycznego, oraz uzupełnieniem katalogu klamrowego dla młodzieży. Zmieniono system kontroli wypożyczonych czasopism, to znaczy ujednostajniono z systemem kontroli wypożyczania książek.

W celu ożywienia czytelnictwa wśród młodzieży zaprowadzono album okładek, z wypisanymi wyjątkami p. t. „Co czytać"?

W roku 1937 odbyło się I zebranie Rady Bibliotecznej, na którym omawiano działalność Biblioteki, oraz radzono nad dalszym rozwojem tej placówki.

Sprawozdanie finansowe za rok 1937.

Wpływy:

1. Pozostałość kasowa z r. 1936	Zł	39.63
2. Zasiłki z Kuratorium	„	5993.80
3. Składki członkowskie [1])	„	1341.55
4. Opłaty za czytelnię	„	30.55
5. P. K. O. pozostałość z 1936 r.	„	53.61
6. Kaucje na 31.XII.36 r.	„	108.00
7. Procent za 1937 r. w P. K. O.	„	2.55
		7569.69

[1]) Opłaty członkowskie wynoszą 50 gr od nauczycielstwa za 2 książki, 25 gr od uczniów za 1 książkę.

Wydatki:

1.	Zakup i oprawa książek	Zł 2431.21
2.	Prenumerata pism	„ 774.05
3.	Wierzyciele (książki wzięte na raty)	„ 970,25
4.	Opłata personelu i świadczenia socjalne	„ 419.33
5.	Inwentarz ruchomy	„ 176.50
6.	Opał	„ 136.85
7.	Światło	„ 150.90
8.	Różne wydatki [2])	„ 157.78
		5516.87

J.

[2]) Druki biblioteczne, materiały piśmienne, korespondencja, opłaty pocztowe.

*

KRONIKA.

W dniu Imienin Naczelnego Wodza.

18 marca. W szkołach dopiero odmówiono modlitwę przed lekcjami. Wtem telefon z Kuratorium: o godzinie 9-ej młodzież zebrana przed dworcem powita przyjeżdżającego do Wilna Marszałka E. Śmigłego-Rydza.

Zaroiło się jak w ulu. Prędzej! Prędzej!

Łopocze flagami, odświętne, ciche jeszcze ulice Wilna zaroiły się tysiącami granatowych mundurków, zatętniły miarowym rytmem tysięcy młodych nóg. Idą szkoły ze sztandarami pośpiesznym marszem. Oczy błyszczą z podniecenia.

Na parę minut przed 9-tą stanęły szkoły zwartym szpalerem od dworca do Ostrej Bramy. Cisza. Łomot serc... Czy już?... I nagle bucha pod przecierające się obłoki burza głosów: Niech żyje! Niech żyje! Pochylają się sztandary. Po schodach, prowadzących z dworca, schodzi Wódz, uśmiechnięty do tłumów witającej Go młodzieży. Wsiada do samochodu i odjeżdża do oddziałów wojska, które stanęły nad granicą litewską, gotowe do spełnienia obowiązku w służbie dla Ojczyzny.

Wraca młodzież do szkół, rozśpiewana, rozentuzjazmowana. Postawa jej podrywa miasto...

Pan Marszałek Edward Śmigły Rydz na balkonie Pałacu Reprezentacyjnego w Wilnie dnia 18 marca r. b.

Sercami szarpnął powiew Idei, za którą warto złożyć największą nawet ofiarę.

O godzinie 12,45 zbiórka na dziedzińcu Pałacu Reprezentacyjnego. Znowu płynie młodzież granatową rzeką wszystkimi ulicami — na uroczystość rozdania nagród zdobytych na zawodach strzeleckich, która miała się odbyć w sali Miejskiej, oraz by złożyć hołd Wodzowi.

Na olbrzymim dziedzińcu przed frontem Pałacu las sztandarów i morze głów młodzieży szkolnej, ustawionej ciasno, ramię przy ramieniu. Oczyma uderzają szeregi w balkon i wołają z głębi serc: My chcemy Wodza! My chcemy Wodza! Młode morze faluje, huczy, bucha orkiestrą — znów milknie i zastyga i trwa w oczekiwaniu.

Rozpoczyna się uroczystość rozdania nagród. Przemawia Pan Kurator oraz Kierownik Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. Młodzież słucha uważnie, ale oczy coraz to podnoszą się na balkon, na którym ma ukazać się Marszałek. W przerwy, w minuty ciszy między przemówieniami, uderza gorący, błagalny krzyk, od strony wzdętej fali oczekiwania: My chcemy Wodza!

Nareszcie... Balkon otwarty... Poruszenie w zwartym tłumie młodzieży. Orkiestra... Hymn Państwowy... Z balkonu Wódz patrzy... Salutuje... Potem krzyk... Czapki w górę... Dygotanie... Bezsłowne przysięgi... Traf chciał, że w tej chwili na tle świetlistych blasków słońca i błękitu nieba płynie eskadra samolotów w szyku bojowym. Entuzjazm wzmaga się... Śpiew rytmu krwi, młodego amarantu... Marszałek uśmiecha się, wreszcie podnosi rękę. Cisza... Krótkie, mocne: „Dziękuję wam, żeście przyszli“... A potem:

„Niech żyje Polska!“... słowa, jak sztandar wzdęte przez wicher okrzyków... I znowu szaleństwo zapamiętania... Polska! Polska! Niech żyje!

Zamknęły się drzwi za Wodzem. Na sali recepcyjnej Pałacu wśród delegacji wojska, władz, społeczeństwa — delegacja młodzieży szkolnej czeka z życzeniami i kwiatami, wśród niej dwoje najmłodszych z przedszkola... Uważnie wpatrują się oszołomione oczęta w Marszałka, usta nieśmiało skandują: Panu Marszałkowi składamy najserdeczniejsze życzenia... Dziwny błysk w oczach, które patrzą w przyszłość, idącą ku nam starszym, i ku tym najmłodszym.

Tak, Panie Marszałku, ożywią ją oni rytmem bujnej, młodej krwi, oni wychowywani w murach Miasta, w którym od Serca płynie płomienna mowa Ideału.

Delegacja młodzieży szkolnej składa Naczelnemu Wodzowi w dniu Jego Imienin życzenia w sali recepcyjnej Pałacu Reprezentacyjnego w Wilnie.

Uroczystość rozdania nagród i dyplomów za strzelanie.

W dniu 18 marca b. r. na dziedzińcu Pałacu Reprezentacyjnego w Wilnie odbyło się o godzinie 13.00 rozdanie nagród przechodnich i dyplomów zwycięskim zespołom strzeleckim biorącym udział w dorocznych zawodach strzeleckich zorganizowanych przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego i Okręgowy Urząd W. F. i P. W. w Grodnie D. O. K. III. w dniach 5 i 6 czerwca 1937 r.

Uroczystość ta odbyła się w Pałacu Reprezentacyjnym dlatego, że młodzież składała tam życzenia Panu Marszałkowi Edwardowi Śmigłemu Rydzowi z okazji Jego pobytu w Wilnie. Udział w uroczystości wzięły wszystkie szkoły średnie ogólnokształcące i zawodowe oraz większość szkół powszechnych m. Wilna. Na uroczystość przybyli przedstawiciele Władz Wojewódzkich, Wojska, Wojewódzkiego i Miejskiego Komitetu W. F. i P. W., prasy, organizacyj sportowo-strzeleckich oraz opiek rodzicielskich z poszczególnych szkół.

Po przyjęciu raportu od komendanta kompanii honorowej p. w. Państw. Gimnazjum im. kr. Zygmunta Augusta w Wilnie p. por. Maliszewskiego — Pan Kurator przeszedł przed frontem kompanii przy dźwiękach marszu, który odegrała orkiestra Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie.

Na wezwanie Pana Kuratora młodzież zebrana na dziedzińcu Pałacu Reprezentacyjnego w liczbie około 10 tysięcy powitała wszystkich przybyłych na uroczystość gości, z przedstawicielem Pana Wojewody Wileńskiego na czele, chóralnie wypowiedzianym „witajcie“ i podziękowała za przybycie na uroczystość wyskandowanym „dziękujemy“.

Pan Kurator zaznaczył na wstępie, że uroczystość rozdania nagród strzeleckich odbywa się w osobliwych warunkach, kiedy wojsko polskie stoi w pogotowiu bojowym na granicy Państwa i młodzież ofiarowując plony swych osiągnięć strzeleckich w darze Dostojnemu

Przemówienie Pana Kuratora O. S. Wil.

Raport kompanii honorowej.

Solenizantowi Marszałkowi Edwardowi Śmigłemu-Rydzowi dostąpi niebawem zaszczytu ujrzenia Go, na własne oczy i bezpośredniego zamanifestowania swych uczuć dla Wodza Narodu.

W przemówieniu swym Pan Kurator podkreślił, iż najzaszczytniejszym obowiązkiem obywateli to służba dla Państwa, wymagająca hartu ducha, woli i siły fizycznej. Wśród szeregu sportów uprawianych w szkole—sport strzelecki nabiera szczególnego znaczenia, jako służący bezpośrednio do obrony Państwa i dlatego też na krzewienie i uprawianie sportu strzeleckiego przez młodzież szkolną i grona nauczycielskie Okręgu Szkolnego Wileńskiego zwrócono specjalną uwagę. I doroczny dorobek w tejże dziedzinie uzyskany na zawodach międzyszkolnych składa się w dani Marszałkowi Śmigłemu-Rydzowi w dniu Jego Imienin.

Następnie Pan Kurator stwierdził, iż sport strzelecki obejmuje coraz więcej szkół w Okręgu, bo na 13 zespołów zeszłorocznych obecnie stanęło do zawodów szkolnych 30 zespołów, a na 1 zespół nauczycielski roku ubiegłego wzięło udział 13 zespołów nauczycielskich. Wyniki uzyskane na zawodach są znacznie lepsze, przy warunkach strzelania bardziej utrudnionych, w porównaniu z ubiegłym rokiem.

Na szczególne podkreślenie i podziękowanie zasługują wyniki osiągnięte przez uczniów Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie, gdzie sport strzelecki stanął na najwyższym poziomie; młodzież zakładu zdobyła szereg pierwszych miejsc i obydwie nagrody przechodnie. Dobre wyniki osiągnęło Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza i Państw. Gimnazjum Mechaniczne w Wilnie.

Wyniki powyższych zawodów można ocenić jako dobre — należy wyrazić życzenie, aby następne zawody przyniosły dalszy postęp w zasięgu i wszerz i w jakości otrzymanych wyników.

Przemówienie swe Pan Kurator zakończył okrzy-

kiem na cześć Marszałka Edwarda Śmigłego Rydza entuzjastycznie podjętym przez młodzież.

Z kolei przemawiał P. płk. Bobrowski podkreślając walory i potrzeby uprawiania sportu strzeleckiego przez młodzież szkolną z punktu widzenia obrony Państwa; po przemówieniu tym delegat Okręgowego Urzędu W. F. i P. W. złożył szczegółowe sprawozdanie z odbytych zawodów, po czym odbyło się wręczenie nagród i dyplomów.

Nagrody przechodnie oraz dyplomy honorowe wręczyli zwycięskim zespołom Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego i Pan Kierownik Okręgowego Urzędu W. F. i P. W.

Czołowe miejsca w odbytych międzyszkolnych zawodach strzeleckich o nagrodę przechodnią Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego zajęły następujące zespoły:

A. W kategorii młodzieży:

I miejsce — 875/1200 pkt — nagroda przechodnia — tarcza „odznaka strzelecka“ — P. Kuratora O. S. Wil., dyplom honorowy i 1000 sztuk naboi sportowych long. — zdobył zespół Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie w składzie: Kotlarczyk Zygmunt, Sadkiewicz Władysław, Wasbis Przemysław, Głazek Czesław, Machnowski Sławomir i Pietraszun Mieczysław.

Wszyscy wymienieni zawodnicy otrzymali ponadto dyplomy indywidualne za przyczynienie się do zdobycia mistrzowstwa przez zespół.

II miejsce — 818/1200 pkt. — dyplom honorowy, karabinek sportowy typu „Anlo“ ufundowany przez Miejski Komitet W. F. i P. W. — Grodno — dla najlepszego zespołu m. Grodna i 2000 szt. naboi sport. long., ponadto indywidualne dyplomy honorowe i 600 szt. naboi sport. od Kuratora O. S. W. zdobył zespół Państw. Gimn. im. A. Mickiewicza w Grodnie.

III miejsce — 818/1200 pkt. — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne i 400 sztuk naboi sport. long. zdobył zespół Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Wilnie w składzie: Piekarski Zdzisław, Wawrzyński Tadeusz, Bartoszewicz Władysław, Cichor Tadeusz, Grygian Jan i Gancarz Zbigniew.

IV miejsce — zdobył zespół Państw. Gimnazjum w Wołkowysku.

V miejsce — zdobył zespół Państw. Gimnazjum Elektrycznego w Wilnie.

B. W kategorii zespołów nauczycielskich.

I miejsce — 465/600 pkt. — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne, karabinek sportowy typ: „Alryf“ i 1000 sztuk naboi sport. long. zdobył zespół nauczycielski Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie w składzie: pp. Burczyk Władysław, Hrynkiewicz Józef i Lisowski Jan.

II miejsce — 452/600 pkt. — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne i 600 sztuk naboi sport. long. zdobył zespół nauczycielski Pryw. Gimnazjum Kupieckiego w Wilnie w składzie: pp. Dotkiewicz Marian, Szwed Julian i Żarkowski Jerzy.

III miejsce — 444/600 pkt. — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne i 400 sztuk naboi sport. long. zdobył zespół nauczycielski Państw. Szkoły Technicznej w Wilnie w składzie: pp. Janczukowicz Paweł, Lach Tadeusz i Wiro-Kiro Władysław.

Wyniki indywidualne w tym strzelaniu były następujące:

A. W kategorii młodzieży:

1) Gajewski Henryk — Państw. Gimnazjum im. T. Zana w Mołodecznie — pkt. 173/200 — dyplom honorowy.

2) Bartoszewicz Władysław — Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Wilnie — pkt. 163/200 — dyplom honorowy.

3) Wasbis Przemysław — Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta — pkt. 162/200 — dyplom honorowy.

B. W kategorii nauczycieli:

1) P. Domański Bolesław — Pryw. Gimnazjum OO. Jezuitów w Wilnie — pkt. 167/200 — dyplom honorowy.

2) P. Matowski Stefan — Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Wilnie — pkt. 159/200 — dyplom honorowy.

3) P. Burczyk Władysław — Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie — pkt. 158/200 — dyplom honorowy.

Czołowe miejsca za strzelanie o nagrodę przechodnią Dowódcy Okręgu Korpusu Nr III zajęły zespoły:

A. W kategorii młodzieży:

I miejsce — pkt. 310/570 — nagrodę przechodnią Dowódcy O. K. III, dyplom honorowy, dyplomy indywidualne, ponadto 1000 sztuk naboi sport. dł. zdobył zespół Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie w składzie: Machnowski Sławomir, Głazek Czesław, Pietraszyn Mieczysław, Kotlarczyk Zygmunt, Sadkiewicz Władysław i Wasbis Przemysław.

II miejsce — pkt. 270/570 — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne zdobył zespół Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta (II-gi zespół) w składzie: Arcimowicz Czesław, Paciulewicz Leopold, Szyman Jerzy, Cierpiński Janusz, Głazek Jan i Klikowicz Władysław.

III miejsce — pkt. 250/570 — dyplom honorowy i dyplomy indywidualne zdobył zespół Państw. Gimnazjum im. T. Zana w Mołodecznie w składzie: Gajewski Henryk, Misiewicz Stanisław, Marcinkaniec Edward, Hołub Henryk, Dobrzyński Wiacześław i Oleszkiewicz Bronisław.

B. W kategorii zespołów nauczycielskich:

I miejsce — pkt. 185/285 — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne zdobył zespół nauczycielski Państw. Gimnazjum im. Mickiewicza w Wilnie w składzie: pp: Pietkiewicz Konstanty, Matowski Stefan i Obiedziński Jan.

II miejsce — pkt. 145/285 — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne zdobył zespół nauczycielski Państw. Gimnazjum Mechanicznego w Wilnie w składzie: pp. Januszewski Witold, Gałecki Piotr i Stankiewicz Jan.

III miejsce — pkt. 135/285 — dyplom honorowy, dyplomy indywidualne zdobył zespół naucz. Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie w składzie: pp. Dmochowski Eugenjusz, Maliszewski Witalis i Bohdanowicz Witold.

Wyniki indywidualne w tym strzelaniu były następujące:

A. W kategorii młodzieży:

1) Syty Mikołaj — Pryw. Szkoła Handlowa P. M. S. w Grodnie — 75/95 pkt. — dyplom honorowy.

2) Gajewski Henryk — Państw. Gimnazjum im. T. Zana w Mołodecznie 75/95 pkt. — dyplom honorowy.

3) Juchniewicz Kazimierz — Pryw. Gimnazjum P. M. S. w Grodnie — 75/95 pkt. — dyplom honorowy.

B. W kategorii nauczycieli:

1) P. Pietkiewicz Konstanty — Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Wilnie — 65/95 pkt. — dyplom honorowy.

2) P. Gałecki Piotr — Państw. Gimnazjum Mechaniczne w Wilnie — 65/95 pkt. — dyplom honorowy.

3) P. Matowski Stefan — Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Wilnie — 65/95 — dyplom honorowy.

*

Szkoły średnie ogólnokształcące i zakłady kształcenia nauczycieli.

Do egzaminu dojrzałości dla eksternów w lutym zgłosiło się 80 kandydatów (66 mężczyzn, 14 kobiet). Zdało egzamin 29 (22 mężczyzn, 6 kobiet).

Egzamin z zakresu sześciu klas dawnego gimn. zdawało 85 kandydatów (58 mężczyzn, 27 kobiet). Zdało egzamin 37 (25 mężczyzn, 12 kobiet).

Do egzaminu z zakresu czterech klas nowego gimnazjum dopuszczono 11 kandydatów (8 mężczyzn, 3 kobiety). Egzamin zdało 2 mężczyzn.

*

Dnia 10, 11, 12 marca 1938 r. odbył się w pracowni chemicznej Państw. Gimnazjum im. kr. Z. Augusta w Wilnie kurs chemii organicznej dla nauczycieli Okręgu Szkolnego Wileńskiego i Brzeskiego. Kierownictwo naukowe kursu spoczywało w ręku p. Jana Harabaszewskiego, instruktora ministerialnego; w charakterze asystenta występował p. Leon Stępiński, kierownik grupy metodycznej chemii; sprawy administracyjne prowadził p. Aleksander Obuchowski, nauczyciel Gimn. A. Mickiewicza w Wilnie.

Program kursu obejmował wyłącznie praktykę laboratoryjną, polegającą na przerobieniu ważniejszych ćwiczeń i demonstracji, objętych programem chemii organicznej dla liceum przyrodniczego. (Szczegółowy program z wyszczególnieniem ćwiczeń). Praca trwała po osiem godzin dziennie.

W kursie wzięło udział 36 nauczycieli z Okręgu Wileńskiego, a z Okręgu Brzeskiego 18.

Uczestnicy kursu korzystali z bezpłatnego mieszkania i utrzymania oraz otrzymali zwrot kosztów przejazdu.

*

Szkolnictwo rolnicze.

Zmiany adresów wędrownych kursów rolniczych.

Państw. wędr. kursy rolnicze żeńskie w powiecie dziśnieńskim przeniesione zostały do wsi Szkuciki poczt. Hermanowicze; w pow. oszmiańskim do wsi Gudogaj, poczta Gudogaj; w pow. nowogródzkim do wsi Równiny poczta Cyryń; w pow. nieświeskim do wsi Wielka Lipa, poczta Snów; w pow. wołkowyskim do wsi Korewicze pocz. Izabelin. Kursy wędrowne w Opsie (pow. brasławski) i w Jeziornicy (pow. słonimski) pozostały na miejscu. — Męskie kursy wędrowne w powiecie baranowickim przeniesione zostały do wsi Potapowicze poczt. Lachowicze, a w powiecie wołkowyskim do wsi Studzienice pocz. Roś.

Szkoła Rolnicza w powiecie augustowskim. W najbliższym czasie Kuratorium O. S. ma przejąć maj. Dowspuda w powiecie augustowskim, gdzie będzie uruchomiona Państwowa Szkoła Przysposobienia Rolniczego.

Projekty nowych szkół rolniczych żeńskich. Opracowywane są obecnie projekty uruchomienia stałych szkół rolniczych żeńskich (przysposobienia gospodyń wiejskich) w Borunach (pow. oszmiańskiego) i Jeziornicy (pow. słonimskiego).

Wizytacje szkół. W lutym b. r. p. Kurator M. B. Godecki w towarzystwie Naczelnika Wydziału W. Gordziałkowskiego i Wizytatora S. Łukaszewicza zwizytował Państwową Szkołę Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Antowilu.

W dniach 5 i 6 marca odbył się w sali konferencyjnej Kuratorium Zjazd Oddziału Zrzeszenia Nauczycielstwa Szkół Gospodarstwa Wiejskiego. Otwarcie Zjazdu odbyło się w obecności p. Kuratora M. B. Godeckiego. Pierwszy dzień

obrad wypełniły referaty i dyskusja na temat opieki nad wychowankami szkół oraz doboru uczniów do niższych szkół rolniczych; w drugim dniu omówiono sprawy organizacyjne oraz plan pracy na najbliższy rok. Na prezesa Oddziału wybrano Kierownika szkoły p. r. w Bukiszkach p. D. Imielsa. Oddział Zrzeszenia N.S.S.W. w Okręgu Szkolnym Wileńskim liczy obecnie 42 członków.

L i c z b a u c z n i ó w s z k ó ł r o l n i c z y c h n i ż s z y c h w ciągu lutego uległa zwiększeniu. W 8 szkołach przysposobienia rolniczego jest obecnie 249 uczniów, w 5-ciu szkołach przysposobienia gospodyń wiejskich 180 uczennic.

*

Wychowanie Fizyczne.

Udział młodzieży szkolnej w Marszu Narciarskim Zułów—Wilno.

Dnia 26 i 27 lutego b. r. w ramach III Zimowego Marszu Narciarskiego Zułów—Wilno, organizowanego ku czci Pierwszego Marszałka Polski J. Piłsudskiego, wzięła udział poraz pierwszy młodzież szkolna. Konkurencja szkolna zorganizowana była na zasadach narciarskich biegów sztafetowych. Odległość od Zułowa do Wilna (86 km) podzielona została na dziesięć odcinków. Zespół sztafetowy uczestniczącej szkoły składał się z 10 zawodników, z których każdy przebiegał 1 etap długości od 7 do 12 km. Poszczególne zespoły sposobem sztafetowym wiozły w woreczkach z Zułowa do Wilna ziemię pobraną z miejsca urodzenia Marszałka.

Do biegu zgłosiło się 13 zespołów szkolnych, w tym 8 z Wilna i 5 z prowincji. Uczniom startującym z Zułowa Pan Kurator M. B. Godecki wręczył woreczki z ziemią zułowską.

Zawodnicy pierwszego dnia biegli z Zułowa do Niemenczyna, drugiego z Niemenczyna do Wilna. Dystans biegu pierwszego dnia wynosił 46 km. i składał się z 6 etapów, drugiego dnia wynosił 40 km. i składał się z 4 etapów. Podział trasy na etapy, z wykazem ich odległości, uwidacznia poniższa tabela.

I d z i e ń Z u ł ó w — N i e m e n c z y n:

Zułów—Powiewiórka	7 km.
Powiewiórka—Podbrodzie	6 „
Podbrodzie—Zaść. Jedlinowo	6 „
Zaść. Jedlinowo—Różyszki	11 „
Różyszki—Czerwony Dwór	10 „
Czerwony Dwór—Niemenczyn	6 „

II d z i e ń N i e m e n c z y n — W i l n o:

Niemenczyn—Sakiszki	12 km.
Sakiszki—Ważówka	11 „
Ważówka—Sadele	6 „
Sadele—Wilno	11 „

Po przybyciu do Wilna zawodnicy poszczególnych zespołów szkolnych meldowali swe przybycie u p. Kuratora, składając do urny przywiezioną ziemię z Zułowa.

Wyniki uzyskane w biegu przez poszczególne zespoły są następujące:

Miejsce	S Z K O Ł A	Miasto	Czas I-szego etapu	Czas II-go etapu	Czas biegu
1	Państw. Gimn. im. A. Mickiewicza	Wilno	4 h. 07' 10"	3 h. 09' 05"	7 h. 16' 15"
2	Państw. Szkoła Techniczna	Wilno	4 h. 02' 58"	3 h. 17' 41"	7 h. 20' 39"
3	Państw. Gimn. im. Św. Kazimierza	N. Wilejka	4 h. 19' 02"	3 h. 17' 01"	7 h. 36' 03"
4	Państw. Gimn. im. Marsz. J. Piłsudskiego	N. Święciany	4 h. 21' 29"	3 h. 19' 15"	7 h. 40' 44"
5	Państw. Gimn. im. kr. Zygm. Augusta	Wilno	4 h. 27' 45"	3 h. 17' 55"	7 h. 45' 40"
6	Pryw. Gimn. im. ks. Piotra Skargi	Wilno	4 h. 30' 45"	3 h. 32' 42"	8 h. 03' 27"
7	Pryw. Gimn. oo. Jezuitów	Wilno	4 h. 30' 45"	3 h. 40' 25"	8 h. 11' 10"
8	Pryw. Gimn. Kupieckie	Wilno	4 h. 33' 05"	3 h. 39' 45"	8 h. 12' 50"
9	Państw. Szkoła Ogrodnicza	Wilno	4 h. 37' 13"	3 h. 35' 57"	8 h. 13' 10"
10	Państw. Gimn. im. Brzostowskiego	Suwałki	4 h. 43' 38"	3 h. 32' 32"	8 h. 16' 10"
11	Państw. Gimn. im. A. Mickiewicza	Grodno	4 h. 37' 17"	3 h. 40' 36"	8 h. 17' 53"
12	Pryw. Szk. Rzem.-Przem. oo. Salezjanów	Wilno	4 h. 33' 30"	3 h. 45' 50"	8 h. 19' 20"
13	Państw. Liceum Pedagogiczne	Troki	4 h. 43' 30"	3 h. 40' 33"	8 h. 24' 03"

Wieczorem dnia 27 lutego b. r. w Sali Śniadeckich U. S. B. p. Kurator wręczył 3 pierwszym zwycięskim zespołom nagrody.

P i e r w s z ą n a g r o d ę s t a n o w i ł o: A) 10 pięknych kompletów narciarskich składających się z nart grabowych, wiązań „Roteffela" i kijków tonkinowych (wszystko o typie biegowym). Nagroda p. Kuratora Godeckiego. B) Ryngraf Matki Boskiej Ostrobramskiej. Nagroda Prezydenta m. Wilna p. Dr Maleszewskiego.

Drugą nagrodę, ofiarowaną przez P. Pułk. Bobrowskiego, Kierownika Okr. Urzędu W. F. i P. W., stanowiło Popiersie Marszałka Piłsudskiego.

Trzecią nagrodę, ofiarowaną przez Mjr. Fruzińskiego, Inspektora W. F. i P. W., stanowiła plakieta z ustylizowanym sprzętem narciarskim.

Uczestnicy pierwszych trzech zespołów otrzymali indywidualne plakietki, a wszyscy uczestnicy biegu dyplomy pamiątkowe.

Konkurencję szkolną w Marszu Zułów — Wilno organizowało Kuratorium wspólnie z Okr. Urzędem W. F. i P. W. Kierownictwo sportowe spoczywało w rękach wychowawców fizycznych.

*

Oświata Pozaszkolna.

Praca społeczna w gminie Kozłowszczyźniańskiej powiatu słonimskiego.

Na terenie gminy Kozłowszczyzniańskiej, liczącej 14 rejonów szkolnych w 18 gromadach, nie brakło od dłuższego czasu prób budzenia wsi w dziedzinie kulturalnej, społecznej i gospodarczej. Powstały Kółka Rolnicze (4), Koła Gospodyń Wiejskich (2), Oddziały Z. S. (6), Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży (2), Ochotnicze Straże Pożarne (5), i Koła Młodej Wsi (4). Społeczeństwo korzystało z pogadanek z dziedziny nauki obywatelskiej, rolnictwa w t. zw. świetlicach powszechnych przy szkole.

Praca ta jednak nie gwarantowała trwałości i konkretnych rezultatów na przyszłość, nie była bowiem oparta o wyraźny plan, nie spoczywała na barkach ludzi, tkwiących w środowiskach, z nich się wywodzących, mających na nie zdecydowany wpływ. Usiłowania pracowników społecznych: nauczycielstwa, samorządu gminnego, aparatu instruktorskiego rolniczego i in. powodowały tu i ówdzie silniejszy objaw żywotności tej czy innej placówki oświatowej lub społecznej, który jednak często poważnie słabł, gdyż pochodził z zewnątrz i nie był należycie poparty przez samo środowisko.

Jakie konkretne ujęcie znalazła ta sprawa w gronie społeczników gminy Kozłowszczyzniańskiej?

Jest w Kozłowszczyznie grono nauczycieli-społeczników, którzy znając potrzeby gminy głównie w zakresie wychowania widzą konieczność ugruntowania tego, co zapoczątkowała szkoła.

Jest w powyższej miejscowości Zarząd Gminy, który nie ogranicza się tylko do prac czysto formalnych, ale uaktywnienie gminy chce znaleźć w bezpośrednim swym udziale z pracą środowisk.

Jest rejonowy instruktor rolny, lekarz i weterynarz, są księża oraz inne osoby, którzy chcą, każdy na swoim odcinku — wpłynąć na polepszenie istniejącego stanu rzeczy w gminie. Zastanawianie się tychże społeczników, jakby można najlepiej pomóc środowiskom, doprowadziło wreszcie do uznania potrzeby stworzenia jednego planu i skoordynowania wysiłków przy jego realizacji.

Biorąc za podstawę istniejące placówki na terenie gminy i czynniejsze jednostki spośród młodzieży, postanowiono przez nie uaktywnić środowiska, a dla tych celów uznano za konieczne spotykanie się z nimi w siedzibie gminy w domu ludowym, celem dania im rad i wskazówek w zakresie tych potrzeb, jakie sami wnoszą.

Spotykania te nazwano Społecznym Kursem Samokształceniowym.

Na kurs powołano jednostki spośród młodzieży, które w większym czy mniejszym stopniu były zaawansowane w pracy społecznej i mają za sobą wykształcenie w ramach szkoły powszechnej wszystkich trzech stopni. W grudniu, styczniu i lutym odbyły się trzy spotkania kursistów (łącznie 9 dni), na które zgłosili się członkowie wszystkich działających na terenie gminy organizacyj społecznych w ogólnej liczbie 40 osób (14 kobiet i 26 mężczyzn).

Plan pracy na kursie oraz skład jego Rady Pedagogicznej przedstawiał się następująco:

Lista prelegentów.

L. p.	IMIĘ I NAZWISKO	Charakter służbowy	Temat wykładów	Ilość godz.	Uwagi
1	Ks. Baranowski Stan.	Proboszcz rzym-kat.	Etyka chrześcijańska	3	
2	Dr Bidel Bruno	Lekarz	Higiena społeczna	3	
3	Braun Henryk	Nauczyciel	Społeczne życie wsi oraz najwybitniejsi Polacy	1 5	
4	Dyczkowski Izydor	Technik	Społeczne życie wsi + samorząd	1+2	
5	Hanus Marian	Instr. Obw. O. P.	Formy pracy oświatowej	9	
6	Kamczyc Nikodem	Nauczyciel	Wiadomości o ustroju Polski	12	
7	Dr Kondra Bohdan	Lekarz weter.	Weterynaria	3	
8	Kozłowski Władysław	Kier. poczty	Jak korzystać z poczty i telegr.	2	
9	Krowelski Józef	Kasjer Kasy Stef.	Spółdzielczość	3	
10	Łowkiewicz Józef	Sekr. gminy	Samorząd + technika pracy społ.	5+5	
11	Instruktorka K. G. W.		Praca Kół Gospodyń Wiejsk.	1	
12	Reissing Jan	Kierownik szk.	Społeczne życie wsi + technika pracy społ. Wiedza o Polsce	12 (kier. kursu)	
13	Ks. Sosinowski Paweł	Proboszcz praw.	Etyka chrześcijańska	3	
14	Żurowski Rumuald	Wójt gminy	Wiedza rolnicza + samorząd	12+2	
15	Żuchowski Stanisław	Agronom	Przyspos. roln.+Społecz. życie wsi	5+10	
16	Reissingowa Józefa	Nauczycielka	Praktyczne zajęcia świetlicowe		
17	Pomasiukówna Klaudia	„			
18	Ancuta Wsiewołod	Nauczyciel			

Na czele kursu stoi Zarząd złożony z 3 kursistów: 1) Szyszłowskiej Zofii, 2) Sajczyka Jana, 3) Leoszkiewicza Jana, którzy należą do Rady Pedagogicznej.

Ilość spotkań: — w grudniu 4 dni, w styczniu 3 dni, w lutym 2 dni, w marcu 2 dni, w kwietniu mają być 3 dni.

Po zakończeniu prac w czasie spotkań młodzież udaje się do swych środowisk, gdzie usiłuje przeszczepić uzyskane wiadomości z kursu w swe otoczenie oraz zachęcić je do pracy społecznej. Po powrocie na nowe spotkanie w Kozłowszczyznie składa szczegółowe sprawozdanie z dokonanych prac w terenie, słuchając równocześnie dalszego ciągu wykładów i otrzymując nowe wskazówki do pracy w środowisku.

Zespół jest inteligentny, okazuje duże zainteresowanie się pracą oraz zapał do wykorzystania zdobytej wiedzy w swym otoczeniu. Młodzież pochodzi z 21 miejscowości, w czym z 15 nie posiadających szkoły na miejscu, co podnosi znaczenie pracy na kursie. Daje ona w ten sposób środowiskom, pozbawionym bezpośredniego kontaktu ze szkołą, przodowników pracy społecznej.

Kurs zaopatrzony jest w bibliotekę dla Rady Pedagogicznej i dla słuchaczy, dostarczonej przez Inspektorat Szkolny, finansuje go Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej, Samorząd Gminny i władze szkolne.

Dla ilustracji podajemy przebieg III spotkania na powyższym kursie w dn. 11 i 12 lutego 1938 r.

Rozkład zajęć był następujący:

Czas zajęć	Zagadnienie	Nazwisko prelegenta	Uwagi
godz.	**Dnia 11 lutego 1938 r.**		
8— 8,50	Samorząd (podstawowe wiadomości o gminie)	Łowkiewicz Józef	
9— 9,50 10—10,50	Wiedza rolnicza	Żuchowski Stanisław	
11—11,50 12,10—13	Formy pracy oświatowej	Hanus Marian	
13—15	Przerwa obiadowa		
15—15,50	Społeczne życie wsi	Baranowski Konstanty	
16—16,50	Etyka chrześcijańska a) rzymsko-katolicy	Ks. Baranowski Stanisław Ks. Sosinowski Paweł	
17,10—18	b) prawosławni		
18—19	Kolacja		
19—21	Zorganizowane zajęcia świetlicowe	Hanus, Reissing, Reissingowa, Braun, Pomasiukówna, Ancuta	
	Dnia 12 lutego 1938 r.		
8— 8,50 9— 9,50	Samorząd (podstawowe wiadomości o powiecie)	Łowkiewicz Józef	
10—10,50	Technika pracy społecznej (prowadzenie zebrań)	Zuławski Romuald	
11—11,50 12,10—13	Wiedza rolnicza	Żuchowski Stanisław	
13—15	Przerwa obiadowa		
15—15,50 16—16,50	Wiedza o Polsce — geografia	Reissing Jan	
17,10—18	Wiadomości o ustroju Państwa Polskiego	Kamczyc Nikodem	
18—19	Kolacja		
19—21	Zorganizowane zajęcia świetlicowe	Hanus, Reissing, Reissingowa, Braun, Pomasiukówna, Ancuta	

Spotkanie zakończono zorganizowanym wieczorem świetlicowym, poświęconym obronie Państwa ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia morskiego. Program tego wieczoru przedstawiał się następująco:

1) Referat: Rolnicy w obronie morza.
2) Deklamacja: Gdynia.
3) Pogadanka dyskusyjna: Przed „Tygodniem Morza".
4) Śpiew chóralny: Nasz Bałtyk.

5) Pogadanka dyskusyjna: Kolonie dla Polski.

6) Inscenizacja: A gdy poszedł Stach na wojnę.

7) Odśpiewanie piosenek wojskowych.

Program został wykonany przez uczestników Kursu i był dla nich równocześnie praktycznym ujęciem wykorzystywania nabytych wiadomości w formie zajęć świetlicowych.

Gdybyśmy chcieli ocenić, jaki wpływ i praktyczne korzyści dała dotychczasowa praca na kursie środowiskowym, to należy stwierdzić, że:

1) pozwoliła zanalizować dotychczasowy dorobek pracy społecznej w terenie oraz jej luki i

2) pogłębiła stosunek do pracy o własnych siłach w oparciu o konkretny program środowiska;

3) dała młodzieży umiejętność posługiwania się w pracy różnymi formami;

4) powiązała młodzież z czynnikami opiekującymi się pracą społeczną w terenie;

5) wytworzyła w młodzieży poczucie siły w pracy zespołowej oraz współżycie towarzyskie.

W wyniku tego środowiska, w których takie jednostki pracują, mają odpowiedzi na pytanie: co robią, do czego zmierzają, jaką treścią pragną wypełnić życie wsi.

*

Udział pracowników oświatowych w tej formie pracy w oparciu o konkretny plan wydaje się być celowym i słusznym, co jest poparte wartościową pracą społeczno-oświatową szeregu środowisk w gminie, objętych oddziaływaniem uczestników kursu. Kurs taki, a właściwie systematyczne spotkania o wyraźnie określonym planie stwarzają warunki ciągłego samokształcenia się w kierunku podołania zadaniom jakie mają do spełniania w zakresie podniesienia życia swoich wiosek i lepszego jutra wsi polskiej.

*

KOMUNIKATY

Zarząd Nauczycielskiego Ośrodka Morskiego w Gdyni, ul. Morska 79, Gimnazjum T. S. Ś. Konto P.K.O. 201.822, zawiadamia, że Komisja Żeglarstwa Morskiego powołana przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego zorganizowała stowarzyszenie pod nazwą „Nauczycielski Ośrodek Morski w Gdyni". N. O. M. jest osobą prawną. Statut N. O. M. został zatwierdzony przez Pomorski Urząd Wojewódzki w Toruniu dnia 1.7.1937 r. Działalność N. O. M. rozciąga się na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Siedzibą władz centralnych N. O. M. jest miasto Gdynia. Członkami rzeczywistymi N. O. M. zostać mogą nauczyciele wszystkich gałęzi szkolnictwa polskiego oraz członkowie ich rodzin. Wysokość składki wynosi: wpisowe 5 zł; dla członków rzeczywistych 12 zł rocznie; dla członków wspierających będących osobami fizycznymi 2.40 zł rocznie, dla członków wspierających będących osobami prawnymi 12 zł rocznie; dla członków dożywotnich 500 zł jednorazowo. N.O.M. pragnie:

a) pogłębić stosunek uczuciowy nauczyciela do morza,

b) udostępnić nauczycielstwu bezpośrednie poznanie morza i spraw z nim związanych,

c) umożliwić nauczycielstwu zetknięcie się z kulturą państw nadbałtyckich,

d) wychować jak najszersze rzesze nauczycieli obeznanych ze służbą morską na czynnych bojowników idei morskich,

e) organizować i wychowywać młodzież szkolną na żeglarzy morskich.

Aby osiągnąć powyższe cele N. O. M. ma zamiar założyć własną przystań jachtową, utrzymywać lokal klubowy, zakupić turystyczne jachty dalekomorskie i przybrzeżne, oraz organizować kursy żeglarskie i wycieczki morskie. Chcąc pracy nadać konkretne formy, zarząd N. O. M. rozpoczął werbowanie członków oraz przystąpił do zbierania funduszu (konto P.K.O. Nr 201-822) na zakup pełnomorskiego jachtu imieniem wytrwałego bojownika idei morskiej, twórcy polskiego jachtingu morskiego, gen. M. Zaruskiego, któremu N. O. M. zawdzięcza swoje powstanie.

*

Z wydawnictw.

Książnica - Atlas.

Przyroda i Technika czasopismo poświęcone popularyzacji nauk przyrodniczych i technicznych. Redakcja Dr Helena d'Abancourt Koczwarowa, Lwów—Warszawa.

Lutowy numer (1938 nr 2-gi) „Przyrody i Techniki przynosi artykuły i notatki licznych dziedzin nauk przyrodniczych i technicznych. Jak zootechnika (Pochodzenie koni szlachetnych), astronomia (wyposażenie obserwatorium astronomicznego), (Pop Iwana), metalurgia (o stalach specjalnych), technologia (krakowanie jako metoda otrzymywania benzyny i in. polew. Budowa maszyn (o najnowszych postępach w dziedzinie turbin parowych), fizyka (o doświadczalnym stwierdzeniu własności falowych materii), biochemia (regulacja w działaniu hormonów w ustroju) a dalej geografia i medycyna, zoologia, meteorologia, mineralogia i wiele innych.

Nowością wprowadzoną przez redakcję w ostatnim numerze Poradnik Przyrodnika—Topografia, który ma na celu zwrócenie uwagi fotografującym przyrodnikom na konieczność doskonalenia techniki fotograficznej i wykorzystywanie wszelkich najnowszych zdobyczy fotografiki dla podniesienia poziomu zdjęć, które mogą mieć wielkie znaczenie jako dokumenty przy-

rodnicze w literaturze zarówno naukowej, jak i popularnej.

„Metodyka Biologii" Organ Ognisk Metodyki biologii, dodatek do czasopisma „Przyroda i Technika".

Ostatni numer „Metodyki Biologii" przynosi bardzo wartościowy artykuł: inż. A. Podhórski — o rozwiązaniu realizacji programu gimnazjalnego, zagadnienia wydalania, lekcje o nerkach i skórze. Zestawiono tam potrzebne pomoce szkolne, przebieg lekcji i ich wyniki w sposób jasny i przejrzysty.

*

SPIS KSIĄŻEK

nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną przy K. O. S. Wil. w Wilnie w styczniu — marcu 1938 r.

Pedagogika i dydaktyka.

Blaike J. Przygotowanie do egzaminu praktycznego. Stolin 1938.

Curtius A. Der französische Aufsatz.. Berlin 1916.

Dąbrowski J. i **Kwiatkowski T.** Jeden trudny rok. (o pracy harcerskiej). W-wa 1938.

Dobrzański J. Gimnazjum Lubelskie w czasach austriackich. Lublin 1938.

Drzewiecki P. Szkoły i ich wykształceni wychowańcy. Warszawa 1934.

Dziewczęta Dorastające, 14—17 lat. Warszawa 1938.

Hessen S. Szkoła i demokracja na przełomie. Warszawa 1938.

Jak sobie radzić z dzieckiem od 4 do 7 lat. W-wa 1938.

Jendrzejewski J. Prawo nauczycielskie — zbiór ustaw szkolnych. Lwów 1937.

Kliemann M. Werkzeug u. Technik des Kopfarbeiters. Stuttgart 1934.

Kreiner J. Zastęp starszych chłopców. W-wa 1937.

Krieck E. Naturrecht der Körperschaften auf Erziehung. Berlin 1930.

Kuszelewska-Rayska S., Ogród Jordanowski jako wychowawca. W-wa 1938.

Lechicka J. Polska dydaktyka historii w latach 1925-37. Łódź 1937.

Łotocka S. Przewodnik dla nauczycieli do egzaminu na W. K. N. W-wa 1938.

Łotocka S. Przewodnik samokształceniowy dla nauczycieli. Lwów 1938.

Materiał sceniczny na obchód imienin Marszałka E. Śmigłego - Rydza. W-wa 1938.

Mazurkiewicz K. Wychowanie w świetle chrześcijańskiej prawdy. Potulice 1937.

Mianowski H. Rozwój szkolnictwa zawodowego w Polsce. Kraków 1937.

O dziecku w pierwszych latach nauki szkolnej. Warszawa 1938.

Ostrowski J. Realizacja wychowania obywatelskiego w szkole. W-wa 1938.

Podkulska H. Środowisko wiejskie. W-wa 1938.

Poradnik do organizacji pracowni kupieckiej w szkole. Lwów 1937.

Program nauki krawiectwa... w szkołach krawieckich. Lwów 1937.

Przykłady do zajęć praktycznych. Kraków 1937.

Puciata P. Wędrownicy — pogawędka z drużynowym. Wilno 1937.

Schneider W. Deutcher Stil u. Aufsatzunterricht. Frankfurt 1935.

Sekrecki H. O chrześcijańskim wychowaniu. Lublin 1937.

Stendig S. Rola nauk pedagogicznych w szkole zawodowej. Kraków 1936.

Suchodolski B. Liceum ogólnokształcące. Lwów 1938.

Sulimirski T. Wytyczne dla nauczania prehistorii w liceach. Kraków 1937.

Szkolnictwo i nauczanie rolnictwa. Poznań 1937.

Śliwiński F. Gimnazjum Państwowe w Pińsku 1919-30. Pińsk 1930.

Wiek trudny, chłopców od 12 do 14 lat. W-wa 1938.

Wiek trudny, dziewcząt, 12—13 lat. W-wa 1938.

Wspomnienia byłych studentów Politechniki Warszawskiej. W-wa 1935.

Zajda K.—Kien H. Zagadnienia obronności państwa w nauczaniu. Poznań.

Filozofia i Psychologia.

Kulczycki A. Typy egocentryczne. Lwów 1938.

Łotocki L. Dziecko-sierota w świetle badań Petersa. Lwów 1938.

O sprawiedliwości społecznej. Lublin 1938.

Platon, Fileb. W-wa 1938.

Scheler M. O rehabilitacji cnoty. W-wa 1937.

Sekreta M. O psychicznym ustosunkowaniu się nauczycieli do zawodu. Poznań 1937.

Witwicki W. Psychologia a wojsko. W-wa 1937.

Nauki społeczne.

Dąbrowska M. Moja odpowiedź — refleksje nad polemiką z „Rozdrożem". W-wa 1938.

Doriot J. Pieniądze płyną z Moskwy. W-wa 1937.

Glass H. Offensywa komunizmu i drogi przeciwdziałania. Katowice 1938.

Gościcki J. Zadania polityki rolniczej w Polsce. Warszawa 1934.

Grabski S. Ku lepszej Polsce. W-wa 1938.

Jarzyna A. Polityka emigracyjna. Lwów 1933.

Katelbach T. Za litewskim murem. W-wa 1938.

Kora S. Witos a Państwo Polskie. Lwów 1936.

Kuroński E. Położenie prawne ludności polskiej w III Rzeszy. Katowice 1938.

Kwiatkowski E. Obraz gospodarstwa Polski w 1937 r. Warszawa 1937.

Lashowsy G. Od Moskwy do Madrytu — paradoks demokracji. Warszawa 1937.

Mikłaszewski S. Prace ekonomiczne samorządu rolniczego. Warszawa 1935.

Miłobędzki Z. Przemysł w Województwie Śląskim. Katowice 1938.

Petyniak-Sanecki K. Zasady ekonomji społecznej. Lwów 1938.

Płużański S. Zasady mobilizacji przemysłu. W-wa 1934.
Ptasiński C. Rzemiosło w Polsce współczesnej. Lublin 1934.
Rakowski J. Problemat przebudowy gospodarczej Polski. Warszawa 1937.
Ringman A. Uprzemysłowienie i obrona Państwa. Warszawa 1937.
Rzeczywistość gospodarcza Polski, a zamierzenia ku poprawie. Warszawa 1938.
Serge V. Losy pewnej rewolucji. Z.S.R.R.—1917—1936. Warszawa 1938.
Starzewski M. Demokracja a totalizm. Kraków 1937.
Struktura społeczna wsi polskiej. W-wa 1937.
Wąsowicz J. i **Zierhoffer A.** Świat w cyfrach — 1938.
Wojciechowski S. Organizacja zbytu produktów rolniczych. W-wa 1931.
Zakrzewski T. Organizowanie siły zbrojnej w państwie. Warszawa 1938.
Zischka A. Nauka łamie monopole. Lwów 1938.

Matematyka i Nauki przyrodnicze.

Beebe W. Galapagos — na krańcach świata. W-wa 1938.
Kołodziejczyk J. Nauki przyrodnicze w działalności Kom. Ed. Narodowej. W-wa 1936.
Święcicki B. Jak unikać błędów matematycznych. Wilno 1936.
Wójcicka M. Roślinność dawnej puszczy Knyszyńskiej. Kraków 1937.

Nauki stosowane.

Bal A. Mikrobiologia Mleczarska oraz wyrób masła. Rzeszów 1937.
Bojarski B. Koszykarstwo ozdobne. W-wa 1937.
Gaugele K. Leitfaden der Orthopädie für Schulärzte. Stuttgart 1928.
Gebhardt K. Chirurgische Krankengymnastik. Leipzig 1931.
Glazer J. u **Waas L.** Haltungsshulung. Stuttgart 1937.
Hohmann G. u. **Stumpf L.** Orthopädische Gymnastik. Leipzig 1933.
Kacprzak M. Wieś płocka — warunki bytowania. Warszawa 1937.
Lange M. Die Muskelhärten. München 1931.
Orthopädie u. Leibesübungen. Stuttgart 1928.
Port K. Das Wesen der Schwedischen Massage. Stuttgart 1933.
Ranke K. u. Silberhorn C. Atmungs u. Haltungsübungen... München 1930.
Schede F. Grundlagen der körperlichen Erziehung. Stuttgart 1935.
Silberhorn C. Recken u. Strecken. München 1936.
Spitzy H. Die Körperliche Erziehung des Kindes. Wien 1926.
Spitzy H. Orthopädische Therapie. Leipzig 1932.
Tychowski E.—Załuski K. Hotel i prawo. Kraków 1937.

Sztuki piękne i sporty.

Atletyka, lekka — regulaminy i przepisy. W-wa 1937.
Billig A. Dlaczego dziecko powinno uczyć się muzyki? Kraków 1938.
Dulovits J. Wyrównanie kontrastów światła w fotografii. Wilno 1938.
Dybowski W. i **Oczko J.** Narciarskie toki lekcyjne. Warszawa 1938.
Fallschirm, Flugzeug, Zeppelin — ein Buch vom Fliegen. Stuttgart.
Grottger A. Wojna (W dolinie łez). Album polskie. Warszawa 1898—9.
Husarski W. Nowoczesne malarstwo francuskie. Warszawa 1937.
Kaden-Bandrowski J. Życie Chopina. W-wa 1938.
Kluźniak S. Urbanizm. W-wa 1937.
Leoszko J. Jak zostać lotnikiem. W-wa 1937.
Małaczyński A. Jan Styka (szkic biograficzny). Lwów 1930.
Mazurek S. Spadochron, jego budowa i zastosowanie. W-wa 1936.
Mierczyński S. Muzyka Podhala. Lwów 1930.
Mizgier-Chojnacki W. Sport spadochronowy. Warszawa 1936.
Obrig J. Kinder, wir spielen! — das grosse Spielbuch. Stuttgart 1937.
Poradowski S. Nauka harmonii w zarysie. Poznań 1936.
Reinach S. Apollo — histoire générale des arts plastiques. Paris 1934.
Speltz A. Les styles de L'ornement. Leipzig 1930.
Terlecki T. Funkcja społeczna teatru. W-wa 1938.
Windakiewicz H. Wzory ludowej muzyki polskiej. Kraków 1926.
Windakiewicz H. Ze studjów nad formą muzyczną. Kraków 1930.
Zalewski L. Teatr Kolegium Jezuitów w Lublinie. Lublin 1938.
Żeglarz — podręcznik na stopień żeglarza. W-wa 1937.

Krytyka i historia literatury.

Birkenmajer, J. Bogarodzica-Dziewica — analiza tekstu, treści i formy. Lwów.
Dibelius, W. Morfologia powieści. Warszawa 1937.
Gołąbek J. Literatura serbsko-łużycka. Katowice 1938.
Irzykowski K. Lżejszy kaliber — szkice. W-wa 1938.
Kawyn, S. Ideologia stronnictw politycznych w Polsce wobec Mickiewicza. Lwów 1937.
Kleiner J. W kręgu Mickiewicza i Goethego. Warszawa 1938.
Kleiner J. i i. Literatura polska dla kl. I liceum, t. I—III. Lwów 1938.
Koniński K. Pisarze ludowi, t. I—II. Lwów 1938.
Krasiński, Z. Listy wybrane. Opracował T. Pini. Warszawa 1938.
Krzyżanowski, J. Władysław St. Reymont — twórca i dzieło. Lwów 1938.
Lewitan, S. Sąd nad sprawiedliwością w literaturze polskiej. Warszawa 1938.
Osiński L. Dzieła t. I—IV. W-wa 1861.
Perłowski J. O Konradzie i Kiplingu. W-wa 1937.
Prace ofiarowane K. Wóycickiemu. Wilno 1937.
Rath, L. Aleksander Bronikowski. Lwów 1937.
Sienkiewicz, H. Pisma. Publicystyka, 4 tomy: krytyka literacka. Lwów 1937.
Słowacki, J. Listy — wydanie zupełne. Opracował T. Pini. Warszawa 1937.
Z dziejów filologii klasycznej w Wilnie—studjum zbiorowe. Wilno 1937.

(d. c. n.).

TREŚĆ

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

CENA OGŁOSZEŃ: **cała strona zł 80, 1/2 str.—zł 45, 1/4 str.—zł 25, 1/8 str.– zł 15.**

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.